



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

živi
Z NATURO 2000

POROČILO O IZVAJANJU

PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000 (2015 do 2020)

za leto 2019

November 2020

KAZALO

1) UVOD.....	7
2) POROČANJE O IZVAJANJU PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000	9
3) IZVAJANJE PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000 (IZVAJANJE UKREPOV) ...	11
3.1 Ukrepi varstva narave	15
3.2 Ukrepi v sektorju gozdarstvo.....	22
3.3 Ukrepi v sektorju upravljanja z divjadjo (lovstvo)	28
3.4 Ukrepi v sektorju ribištvo	29
3.5 Ukrepi prilagojene kmetijske prakse.....	30
3.6 Ukrepi upravljanja voda	34
3.7 Varstvo kulturne dediščine.....	36
3.8 Mehanizem prostorskega načrtovanja.....	36
3.9 Nadzor	37
3.10 Monitoringi in raziskave	39
3.11 Ostali ukrepi	41
4) ZAKLJUČKI.....	42
4.1 Zaključki glede priprave poročil o izvajanju PUN	42
4.2 Preliminarni zaključki glede izvajanja ukrepov PUN	43

KAZALO SLIK

Slika 1:	Število zastavljenih ukrepov PUN (2015 – 2020) po sektorjih in njihovo izvajanje v letu 2019.....	12
Slika 2:	Stopnja izvajanja ukrepov PUN (2015 – 2020) v letu 2019.....	12
Slika 3:	Primerjava izvajanja ukrepov PUN (2015 – 2020) med obdobji 2015-17, 2015-2018 in 2015-2019.	13
Slika 4:	Deleži izvedenosti ukrepov PUN (2015 – 2020) v letu 2019 po posameznih sektorjih.	14
Slika 5:	Izvajanje ukrepov PUN 2015 – 2020 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019.....	15
Slika 6:	Izvajanje posameznih ukrepov PUN 2015 – 2020 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019.....	16
Slika 7:	Izvajanje ukrepov PUN (2015 – 2020) v letu 2019, kjer je odgovorni nosilec MOP ali ARSO.	18
Slika 8:	Izvajanje ukrepov PUN (2015-2020) v letu 2019, kjer so odgovorni nosilci upravljavci zavarovanih območij.....	19
Slika 9:	Izvajanje ukrepov PUN (2015 -2020) v letu 2019 po posameznih zavarovanih območjih.	20
Slika 10:	Izvajanje ukrepov PUN (2015-2020) v letu 2019, kjer je odgovorni nosilec izvajanja ZRSVN.	21
Slika 11:	Shema prilagojenega gozdnogospodarskega načrtovanja.....	23
Slika 12:	Izvajanje ukrepov PUN (2015 – 2020) znotraj sektorja gozdarstvo v obdobju 2015 - 2019.	24
Slika 13:	Izvedeni ukrepi Natura 2000 v letu 2019 znotraj sektorja gozdarstvo.	27
Slika 14:	Izvajanje ukrepov PUN (2015 – 2020) znotraj sektorja ribištvo v obdobju 2015 - 2019.	30
Slika 15:	Izvajanje po skupinah ukrepov prilagojene kmetijske prakse v letu 2019. OOTT = ohranjanje okoljsko občutljivega travinja; HAB, MET, STE, VTR = KOPOP ukrepi s ciljnimi vrednostmi v PUN; VOD, KRA = KOPOP ukrepi brez ciljnih vrednosti v PUN; EK = ekološko kmetijstvo.	31
Slika 16:	Doseganje ciljnih vrednosti KOPOP operacij (PUN 6.3 »Ciljne površine KOPOP«) PUN 2015 – 2020 v letu 2019.	32
Slika 17:	Izvajanje ukrepov PUN (2015-20) za monitoringe in raziskave po posameznih sektorjih v letu 2019. ...	39

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Šifrant izvajanja ukrepov PUN v letu 2019, ki se uporablja v preglednici PUN 6.1. »Cilji in ukrepi_izvajanje 2019«.....	11
Preglednica 2:	Izdelava naravovarstvenih smernic od leta 2015 do 2019.	24
Preglednica 3:	Izločene površine ekocelic brez ukrepanja v zasebnih gozdovih po posameznih območjih Natura 2000 (vir: ZGS, 2020).	25
Preglednica 4:	Izločena habitatna drevesa v zasebnih gozdovih po posameznih območjih Natura 2000 (vir: ZGS, 2020).	26
Preglednica 5:	Doseganje vpisa v KOPOP ukrepe (v letu 2019) skladno s ciljnimi vrednostmi določenimi v prilogi PUN 6.3 »Ciljne površine KOPOP«.....	33

SEZNAM UPORABLJENIH OKRAJŠAV

ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za razvoj podeželja in kmetijske trge
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
Carnivora Dinarica	Čezmejno sodelovanje in ekosistemske storitve za dolgoročno ohranjanje populacij velikih zveri v severnih Dinaridih (Interreg V-A Slovenija – Hrvaška) https://www.carnivoradinarica.eu/
CPVO	celovita presoja vplivov na okolje
CRP	Ciljni raziskovalni programi
Črna človeška ribica	Predstavitev in varstvo človeške ribice, na primeru črne človeške ribice v Beli krajini (LAS projekt) https://las-dbk.si/novice/izvajanje-projekta-crna-cloveska-ribica/
Direktiva o habitatih	Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst
Direktiva o pticah	Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic
DKOP	dobri kmetijski in okoljski pogoji
DRSV	Direkcija Republike Slovenije za vode
ESSR	Evropski sklad za regionalni razvoj
EU	Evropska unija
GGN	gozdno gospodarski načrt
GGE	gozdno gospodarska enota
GoForMura	Upravljanje gozdnih habitatnih tipov in vrst v izbranih območjih Natura 2000 ob Muri, http://goformura.gozdis.si/o-projektu/
Gorička krajina	Vzdrževanje kmetijske krajine za ptice in metulje na Goričkem (ESSR projekt) https://www.park-goricko.org/go/1106/Goricka-krajina
GREVISLIN	Zelena infrastruktura, ohranjanje in izboljšanje stanja ogroženih vrst in habitatnih tipov ob rekah (Interreg V-A Italija-Slovenija) https://www.ita-slo.eu/sl/grevislin
ION	Inšpekcija za okolje in naravo
IRSKGLR	Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo
ITV	invazivne tujerodne vrste
IRSOP	Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor
JZ KP	Javni zavod Kozjanski park
JZ KPG	Javni zavod Krajinski park Goričko
JZ KPK	Javni zavod Krajinski park Kolpa
JZ KPLB	Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje
JZ KPS	Javni zavod Krajinski park Strunjan
JZ PŠJ	Javni zavod Park Škocjanske jame
JZ TNP	Javni zavod Triglavski narodni park
KOPOP	kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (v okviru Programa razvoja podeželja)
KPSS	Krajinski park Sečoveljske soline

KRAS.RE.VITA	Izboljšanje stanja naravovarstveno najpomembnejših delov travnišč in barjanskih površin na Cerkniskem jezeru in Planinskem polju (ESSR projekt) http://www.kras.notranjski-park.si/
LIFE	Finančni instrument Evropske unije za okolje in naravo LIFE
LIFE-IP NATURA.SI	LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011) http://www.natura2000.si/natura-2000/life-ip-natura-si/
LIFE AMPHICON	Varstvo dvoživk in obnova njihovih habitatov (LIFE18 NAT/SI/000711) http://www.ckff.si/projekt.php?pid=58
LIFE DINALP BEAR	Celovito upravljanje in varstvo rjavega medveda v severnih Dinaridih in Alpah (LIFE13 NAT/SI/000550) https://dinalpbear.eu/
LIFE for LASCA	LIFE ZA OHRANITEV PRIMORSKE PODUSTI: Nujni ukrepi za ohranitev skoraj izumrle vrste Protochondrostoma genei (LIFE16 NAT/SI/000644) https://www.lifeforlasca.eu/
LIFE Kočevsko	Ohranjanje območij Natura 2000 Kočevsko (LIFE13 NAT/SI/000314) http://life-kocevsko.eu/
LIFE Lynx	Reševanje risa v Dinaridih in jugovzhodnih Alpah pred izumrtjem (LIFE16 NAT/SI/000634) https://www.lifelynx.eu/
LIFE NATURAVIVA	Biodiverziteta - umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711) https://www.naturaviva.si/
LIFE Stržen	Izboljšanje stanja območij Natura 2000 na presihajočem Cerkniskem jezeru z renaturacijo struge Stržena (LIFE16 NAT/SI/000708) http://life.notranjski-park.si/si/
LIFE TO GRASSLANDS	LIFE Ohranjanje in upravljanje suhih travnišč v Vzhodni Sloveniji (LIFE 14 NAT/SI/000005) http://www.lifetograsslands.si/
LIFE Wetman	Ohranjanje in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji (LIFE09 NAT/SI/000374) http://www.wetman.si/
LIKE	Živeti na Kraškem robu (Interreg V-A Slovenija-Hrvaška) https://keep.eu/projects/18014/
LIVEDRAVA	Obnova rečnega ekosistema nižinskega dela Drave v Sloveniji (LIFE11 NAT/SI/882) http://livedrava.ptice.si/
Mala barja – MARJA	Izboljšanje stanja bazičnih nizkih in prehodnih barij v osrednji Sloveniji in na Gorenjskem (ESSR projekt) http://www.malabarja-marja.si/
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
Nat2Care	Spodbujanje skupnosti za ohranjanje in obnavljanje čezmejnih območij Natura 2000 (Interreg V-A Italija-Slovenija) https://www.ita-slo.eu/si/nat2care
NRP	Notranjski regijski park
NUV	Načrt upravljanja voda
območja Natura	posebna varstvena območja (Natura območja) in potencialna posebna ohranitvena območja (potencialna Natura območja)
OOTT	okoljsko občutljivo trajno travinje
Pohorka	VIZIJA POHORJE 2030, Izboljšanje stanja travniških, vodnih in manjšinskih gozdnih habitatov ter zagotavljanje mirnih con na Pohorju (ESSR projekt)

PoLJUBA	Obnovitev in ohranjanje mokrotnih habitatov na območju Ljubljanskega barja (ESSR projekt) https://www.poljuba.si/
PUN	Program upravljanja območij Natura 2000 (2015-2020)
RGN	ribiško-gojitveni načrt
Sava TIES	Ohranjanje habitatov s transnacionalnim upravljanjem invazivnih tujerodnih vrst vzdolž porečje Save (Interreg Danube) http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/sava-ties
SIMARINE-NATURA	Vzpostavitev morskih območij Natura 2000 za sredozemskega vranjeka v Sloveniji (LIFE10 NAT/SI/000141) https://simarine-natura.ptice.si/
SPA	Natura 2000 območje, določeno na podlagi direktive o pticah (Special protected areas – posebno ohranitveno območje)
SAC	Natura 2000 območje, določeno na podlagi habitatne direktive (Special Area of Conservation – posebno območje varstva)
VEZI NARAVE	Projekt Vezi narave (Interreg V-A Slovenija-Hrvaška) https://vezinarave.si/
VIPava	Ukrepi za ohranjanje in izboljšanje stanja ogroženih živalskih vrst in habitatov v Vipavski dolini (ESSR projekt) https://www.projektvipava.si/
VrH Julijcev	Izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov v Triglavskem narodnem parku (ESSR) https://www.tnp.si/sl/javni-zavod/projekti/vrh-julijcev-izboljsanje-stanja-vrst-in-habitatnih-tipov-v-triglavskem-narodnem-parku/
ZA KRAS	Zagotavljanje primerne rabe kraških travnišč in ostenij za ohranjanje izbranih habitatnih tipov in vrst na območju Nature 2000 – Kras (ESSR projekt) https://www.park-skocjanske-jame.si/vsebina/uprava-parka/projekt-za-kras
Zgodbe mokrišč	Zgodbe naših mokrišč (LAS projekt) https://zrsvn-varstvonarave.si/projekti/zgodbe-nasih-mokrisc/
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZON	Zakon o ohranjanju narave
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZVKD	Zavod za varstvo kulturne dediščine RS
ZVO-1	Zakon o varstvu okolja
ZZRS	Zavod za ribištvo Slovenije

1) UVOD

Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg in 84/18 – ZIURKOE; v nadaljevanju: ZVO-1) vzpostavlja sistemski okvir za ohranjanje narave, katere bistveni del je ohranjanje biotske raznovrstnosti. Ohranjanje narave je torej vpeto v sistem varstva okolja s skupnim načrtovanjem in programiranjem, združenimi postopki okoljskih presoj, skupnim urejanjem spremljanja stanja okolja, obveščanjem javnosti o okoljskih podatkih in dostopu do njih, okoljskimi dajatvami za rabo naravnih dobrin, nevladnimi organizacijami na področju varstva okolja, ki delujejo v javnem interesu, in urejanjem koncesij na naravnih dobrinah.

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg in 31/18; v nadaljevanju: ZON) v prvem odstavku 33. člena določa: »Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju EU pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja ptic (v nadaljnjem besedilu: posebno območje varstva) in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (v nadaljnjem besedilu: posebno ohranitveno območje). Posebna varstvena območja tvorijo evropsko ekološko omrežje, imenovano Natura 2000.« V naslednjem odstavku 33. člena ZON dodaja: »Vlada po predhodnem mnenju samoupravnih lokalnih skupnosti, na katerih ozemlju leži predlagano posebno varstveno območje, določi posebna varstvena območja na območju države in varstvene cilje na teh območjih ter predpiše varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ter zagotavlja njihovo varstvo z ukrepi varstva naravnih vrednot na podlagi tega zakona. Ohranjanje posebnih varstvenih območij se zagotavlja tudi z ukrepi po drugih predpisih, ki lahko prispevajo k njihovi ohranitvi, kamor se uvrščajo tudi načrti trajnostnega gospodarjenja oziroma upravljanja naravnih dobrin. Ukrepi se določijo s posebnim programom upravljanja, ki ga sprejme vlada v skladu s petim odstavkom 94. člena tega zakona.«

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18) določa posebna območja varstva oziroma območja Natura 2000, varstvene cilje na teh območjih in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije, ter druga pravila ravnanja za ohranjanje teh območij. Uredba v 12. in 13. členu določa programu upravljanja Natura območij, ki je operativni načrt s področja ohranjanja narave, ki ga sprejme vlada na predlog ministrstva v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave. Program upravljanja se

praviloma sprejme za obdobje sedmih let, lahko pa tudi za drugačno obdobje glede na ugotovljeno dejansko stanje in oceno zahtevnosti načrtovanih ukrepov.

Vlada Republike Slovenije je obstoječi Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020) sprejela s sklepom Vlade Republike Slovenije št. 00719-6/2015/13 z dne 9. 4. 2015, nato pa je bil program spremenjen s sklepom Vlade Republike Slovenije št. 00719-12/2015/4 z dne 28. 5. 2015 ter dopolnjen in spremenjen s sklepom Vlade Republike Slovenije št. 35600-1/2016/3 z dne 24. 3. 2016 (v nadaljevanju: PUN). Vlada Republike Slovenije je s sklepom št. 00719-6/2015/13 naložila ministrstvu in drugim državnim organom ter nosilcem javnih pooblastil, ki so v PUN določeni kot izvajalci ukrepov, da do izteka programskega obdobja te ukrepe izvedejo.

Program upravljanja območij Natura 2000 (2015 do 2020) v skladu z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) v obsežni prilogi določa podrobne varstvene cilje za vsako posamično območje Natura 2000 in varstvene ukrepe oziroma usmeritve za njihovo doseganje ter izvajalce teh ukrepov oz. usmeritev. Iz nabora z zakonodajo določenih ukrepov določa tiste varstvene ukrepe, ki so potrebni za doseganje varstvenih ciljev območij Natura, nadalje ureja njihovo vključevanje v zakonske ukrepe, upravne ukrepe, pogodbene ukrepe, v največ primerih pa vključevanje v druge načrte (npr. načrt upravljanja zavarovanega območja, gozdnogospodarske načrte, načrte upravljanja ribištva oz. ribiško gojitvene načrte, načrt upravljanja z vodami). V prilogi 6.1 »cilji in ukrepi« je več kot 15.000 vrstic z navedbami varstvenih ciljev ter varstvenih ukrepov oziroma usmeritev, ki se vežejo na vrste oziroma habitatne tipe znotraj posameznih območij Natura 2000.

Poleg tega je Vlada Republike Slovenije 1. 3. 2018 s sklepom št. 35600-1/2018/4 naložila ministrstvu in drugim državnim organom ter nosilcem javnih pooblastil, da o izvedbi ukrepov iz PUN podrobno poročajo Ministrstvu za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP) najpozneje do 30. maja tekočega leta za preteklo koledarsko leto. Ministrstvo za okolje in prostor na podlagi takšnega podrobnejšega poročanja pripravi skupno poročilo, ki ga pošlje Vladi Republike Slovenije v seznanitev do 30. septembra tekočega leta za preteklo koledarsko leto. MOP je zastavil podrobno poročanje o izvajanju varstvenih ukrepov oziroma usmeritev (z analizo podatkov o izvajanju vsakega od 13.400 ukrepov). Ta analiza je obsežna, izvaja se v okviru projekta LIFE-IP NATURA.SI.

2) POROČANJE O IZVAJANJU PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000

MOP si je za cilj zadal dokaj podrobno, sistematično in poenoteno poročanje o izvajanju varstvenih ukrepov oz. usmeritev in ciljev, ki so podani v Programu upravljanja območij Natura 2000 (PUN) (2015 – 2020), in sicer gre za vsebinsko poročanje z natančno opredelitvijo izvajanja vsakega posameznega ukrepa PUN. Izvajanje ukrepov je navedeno v preglednici *PUN 6.1 »Cilji in ukrepi«_izvajanje 2019*. Preglednica v osnovi obsega preko petnajst tisoč vrstic, vrstic z ukrepi oz. usmeritvami je preko 13-tisoč. Preostale vrstice (število) določajo varstvene cilje, za doseganje katerih trenutno ni predvideno izvajanje kakršnih koli ukrepov, saj je stanje vrste oziroma habitatnega tipa, na katerega se ukrep veže, v ugodnem stanju.

MOP je na podlagi strukture PUN (priloge PUN 6.1) skupaj z Zavodom RS za varstvo narave (v nadaljevanju ZRSVN) v letu 2017 razvil format za poročanje skladno s sklepom vlade. Ta format temelji na poročanju o izvajanju vsakega od več kot 13.400 ukrepov oz. usmeritev in je v obliki poenotениh tabel. Ministrstva in drugi državni organi ter nosilci javnih pooblastil, ki so v PUN določeni kot izvajalci ukrepov, so o izvedbi ukrepov iz PUN podrobno poročali MOP na različne načine, kot sledi v nadaljevanju.

Večina državnih organov oz. nosilcev javnih pooblastil je poročilo o izvajanju PUN pripravilo za svoj sektor in izpolnjeno preglednico posredovalo na MOP. Nosilci imajo za pripravo tega poročila zelo različne načine poročanja o svojem delu. Glede na izkušnje iz preteklih let se je poročanje pri določenih organih še dodatno izpopolnilo. Kljub temu pa pri nekaterih nosilcih še vedno ni bilo mogoče spremeniti programov dela in zagotoviti takšnega obsega in načina dela, ki bi omogočal podroben, a enostaven prenos podatkov iz njihovih podatkovnih baz oz. informacijskih virov v pripravljeno preglednico PUN. MOP se je zato z vsakim nosilcem posebej dogovoril o vsebini in ravni podrobnosti podatkov o izvedbi ukrepov ter oceni o njegovi izvedenosti.

Skoraj 8.400 ukrepov se izvaja na način, da se konkretniji ukrepi, ki so predvideni v PUN, določijo v postopku izdaje naravovarstvenih smernic oz. mnenj. Le-te izda ZRSVN odgovornemu nosilcu izvajanja ukrepa (npr. Zavodu za gozdove Slovenije (v nadaljevanju: ZGS), Zavodu za ribištvo Slovenije (v nadaljevanju: ZZRS), Direkciji RS za vode (v nadaljevanju: DRSV) in nosilcem prostorskega načrtovanja. Zato je vnos podatkov in ocen s temi nosilci potekal preko ZRSVN. Pri nosilcih z zelo majhnim št. ukrepov (okvirno do 5) je MOP podatke večinoma pridobil iz obstoječih javno dostopnih poročil, objav ali podatkov.

Podatki, vezani na izvajanje vpisa v posamične KOPOP operacije, ki jih ima ARSKTRP, so bili pridobljeni s strani omenjene institucije. ZRSVN je na podlagi teh podatkov izvedel grafični presek za vsako posamično območje Natura 2000 oz. ciljno površino ter tako pridobil podatek o izvedbi vsake KOPOP operacije znotraj posameznega območja Natura 2000. MOP je na podlagi tega izvedel končno analizo izvajanja KOPOP ukrepov.

Podatki o izvedbi ukrepov, kjer so nosilci izvajanja upravljavci zavarovanih območij, so bili pridobljeni neposredno s strani posameznih upravljavcev preko v naprej pripravljenih preglednic. Dodatne informacije so bile pridobljene tudi iz njihovih letnih poročil o delu.

MOP je skupaj s 14 partnerji konec leta 2018 pričel z izvajanjem projekta LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011, LIFE-IP NATURA.SI), ki ga sofinancirajo Evropska unija preko programa LIFE, MOP ter partnerji. Ena ključnih nalog projekta je analiza obstoječega PUN in priprava novega PUN za naslednje programsko obdobje. Na projektu se je sredi leta 2019 zaposlilo večje število sodelavcev (na MOP in pri partnerjih), ki so se vključili v izvajanje in koordinacijo vsebin PUN, nekateri tudi v pripravo obstoječega poročila. V letu 2020 se bo v sklopu projekta zaključila tudi priprava obširnejših sektorskih poročil o izvajanju obstoječega PUN, ki služijo kot izhodišče za pripravo novega Programa upravljanja območij Natura 2000 (2021 – 2027).

3) IZVAJANJE PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000 (IZVAJANJE UKREPOV)

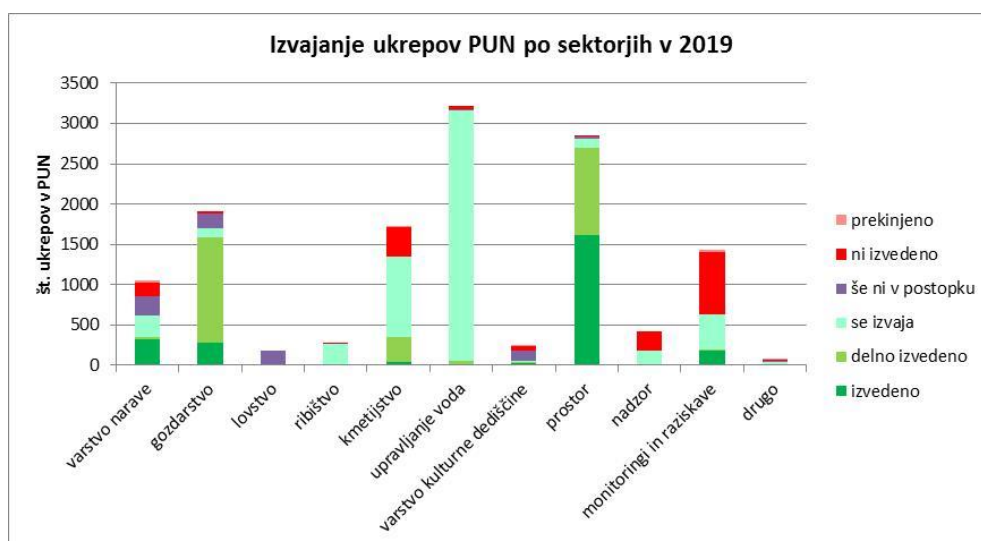
Osnova za analizo izvajanja ukrepov PUN je preglednica PUN 6.1 »Cilji in ukrepi«_izvajanje 2019, ki sta jo pripravila ZRSVN in MOP in kjer so navedeni podrobni podatki o izvedbi vsakega posameznega ukrepa. Izvajanje ukrepov poteka na več stopnjah, odvisno od resorne zakonodaje, ki določa večletno načrtovanje posameznega resorja (nekateri te stopnje nimajo) in nato stopnjo prenosa obvez iz večletnega načrta v akte, ki obveze nalagajo dejanskim izvajalcem na terenu (lastnikom, zavezancem za pridobitev dovoljenj, koncesionarjem...). V nadaljevanju je pri večini resorjev analizirano in opisano izvajanje na prvi stopnji. Temelji na pregledu nalaganja ukrepov drugim nosilcem in izvajalcem skozi razne administrativne akte in dokumente (npr. naravovarstvene smernice in nato GGN, akte o podelitvi vodne pravice), iz katerih je razvidno, kateri ukrepi oz. usmeritve se nanašajo tudi na izvajanje posameznega ukrepa oz. usmeritve PUN. Izvajanja na naslednji stopnji (kjer ta je), ki bi temeljila na pregledu vključenosti teh z večletnimi načrti naloženih ukrepov oz. usmeritev v akte, ki obveze nalagajo dejanskim izvajalcem na terenu, v procesu priprave tega poročila ni bilo mogoče povsod pregledati. Ugotovitve so zato večinoma omejene na izvajanje na prvi stopnji.

Preglednica 1: Šifrant izvajanja ukrepov PUN v letu 2019, ki se uporablja v preglednici PUN 6.1. »Cilji in ukrepi_izvajanje 2019«.

Šifra stanja ukrepa v analizi	Šifra stanja ukrepa	Opis stanja ukrepa
Izvedeno	Izvedeno	Ukrep je v celoti izveden.
Delno izvedeno	Delno izvedeno	Ukrep je izveden le deloma (npr. ukrep mora biti vključen v smernice na celem N2K območju, smernice so bile narejene le za en del območja).
Se izvaja	Se izvaja	Ukrep se izvaja.
Še ni v postopku	Še ni v postopku	Ukrep se še ni začel izvajati, izvedba ukrepa je načrtovana v določeni prihodnosti
Ni izvedeno	Ni izvedeno	Ukrep se še ni začel izvajati.
Prekinjeno	Izvajanje prekinjeno	Ukrep se je začel izvajati, vendar se je izvedba zaradi okoliščin prekinila. V tem primeru je treba podati razlog prekinitve izvajanja in po potrebi podati predlog spremembe ukrepa.
Izvedeno	Ukrep spremenjen - izveden	Ukrep za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in v novi obliki tudi izveden.
Delno izvedeno	Ukrep spremenjen - delno izveden	Ukrep za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in v novi obliki delno izveden (ukrep mora biti vključen v smernice na celem N2K območju, smernice so bile narejene le za en del območja).
Se izvaja	Ukrep spremenjen - se izvaja	Ukrep za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in v novi obliki se izvaja.
Ni izvedeno	Ukrep spremenjen - ni izveden	Ukrep za katerega se je izkazalo, da ni primeren za doseganje podrobnejšega varstvenega cilja, je bil spremenjen in se v novi obliki ne izvaja.
Ni vključeno v analizo	Ni potrebno	Ukrep ni potreben, zato tudi izvajanje ni potrebno.

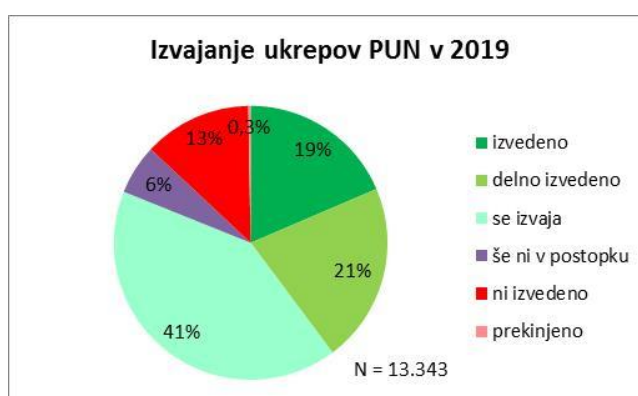
Vsi navedeni ukrepi, ki so v PUN (15.119 ukrepov), so bili tekom analize, ki so jo podali državni organi oz. nosilci javnih pooblastil na MOP, ovrednoteni glede na izvajanje. V preglednici 1 je podano stanje ukrepa glede na njegovo izvajanje. Na podlagi statusa ukrepov je bila narejena nadaljnja analiza, ki je prikazana v nadaljevanju najprej skupno po sektorjih in nato za vsak sektor, ki ga določa PUN, posebej. Ukrepi, ki niso potrebni (1.776 vrstic v PUN), so bili izvzeti iz analize in v nadaljevanju niso obravnavani (preglednica 1).

Pregled števila ukrepov, ki jih je treba izvesti (13.343 ukrepov) kaže, da je številčno največ ukrepov zastavljenih za izvedbo preko upravljanja voda in prostorskega načrtovanja. Nato sledijo sektorji gozdarstvo, kmetijstvo, monitoringi in raziskave ter varstvo narave. Manjše število ukrepov je določeno za sektor lovstvo, ribištvo, varstvo kulturne dediščine, nadzor in drugo (slika 1).



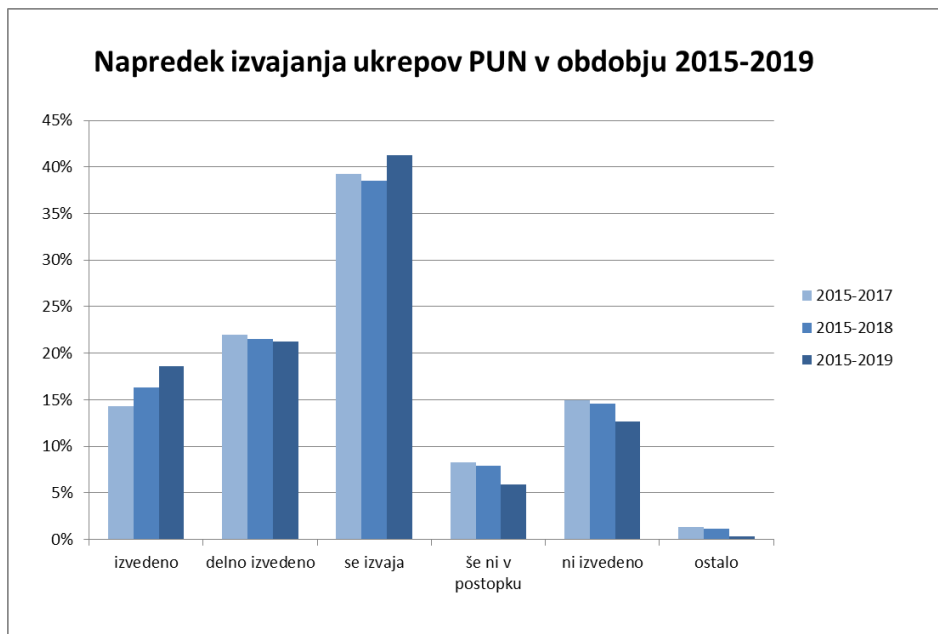
Slika 1: Število zastavljenih ukrepov PUN (2015 – 2020) po sektorjih in njihovo izvajanje v letu 2019.

Po petih letih, to je med leti 2015 in 2019, je več kot štiri petine ukrepov (81 %) izvedenih, delno izvedenih ali v fazi izvajanja. 6 % ukrepov še ni v postopku izvajanja, ker njihovo izvajanje še ni predvideno (vezano predvsem na načrte); 13 % ukrepov pa ni izvedenih (slika 2).



Slika 2: Stopnja izvajanja ukrepov PUN (2015 – 2020) v letu 2019.

V primerjavi s stanjem v letih 2017 in 2018 je v letu 2019 še naprej opazen počasen napredek pri izvajanju ukrepov, saj je viden rahel porast ukrepov, ki so izvedeni (porast za 4 %) ali v izvajanju (porast za 1,5 %). Posledično je pri vseh ostalih statusih ukrepov delež nekoliko nižji kot pretekli leti (slika 3).



Slika 3: Primerjava izvajanja ukrepov PUN (2015 – 2020) med obdobji 2015-17, 2015-2018 in 2015-2019.

Znotraj posameznih sektorjev je slika glede izvajanja ukrepov precej različna – slika 4. Izstopajo sektorji upravljanje voda, ribištvo in prostor, kjer je zelo visok delež izvedenih ukrepov oz. ukrepov, ki so v fazi izvajanja – preko 90 %. Pri vseh treh gre predvsem za podajanje naravovarstvenih smernic in mnenj pri pripravi planov, programov oz. načrtov (OPN).

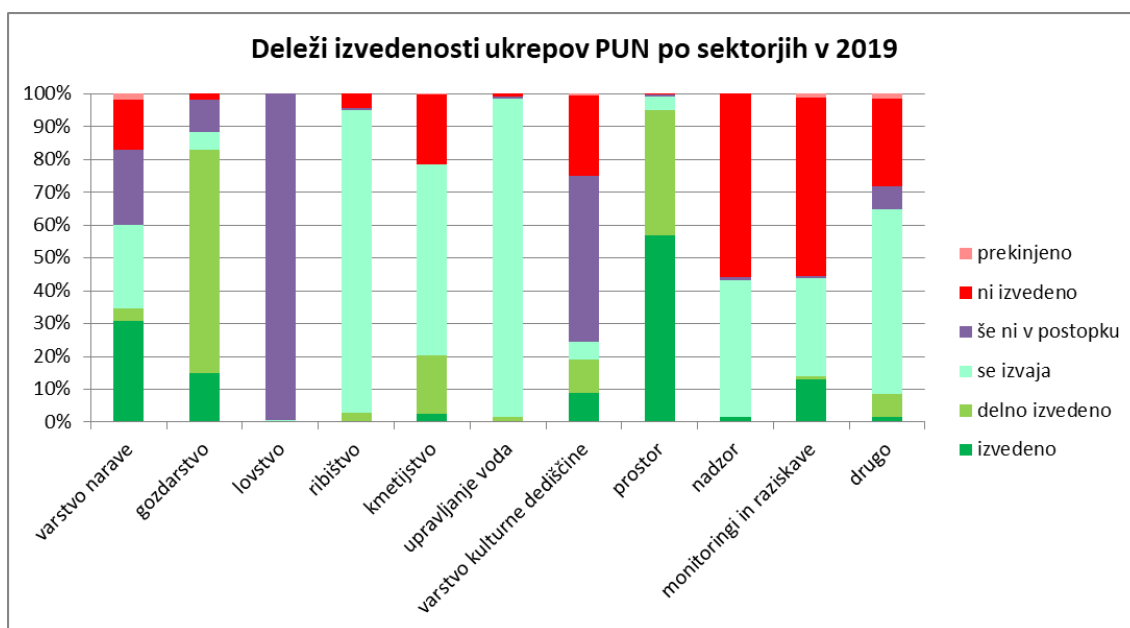
Podobno tudi sektor gozdarstvo dosega visoko stopnjo realizacije, saj je večina ukrepov vezanih na podajanje naravovarstvenih smernic in mnenj, ki se sistemsko pripravljajo v sklopu obnove gozdno gospodarskih načrtov (GGN). Tukaj je več kot 88 % ukrepov izvedenih ali v izvajanju, zelo nizek je delež neizvedenih ukrepov (pod 2 %), določeni ukrepi pa še niso v postopku (10 %), saj določeni GGN še veljajo in torej še niso v postopku obnove. Slednje je podobno v sektorju lovstvo, kjer ukrepi v celoti še niso v postopku, saj so trenutno veljavni dolgoročni načrti za vsa lovsko upravljavska območja za obdobje 2011 – 2020. Izvajanje ukrepov (priprava naravovarstvenih smernic za nove dolgoročne načrte) v tem sektorju je predvideno v letošnjem letu.

Dokaj visok delež izvedenih ukrepov oz. ukrepov v izvajanju je tudi znotraj sektorja kmetijstvo (78 %), kjer pa je večji tudi delež neizvedenih ukrepov (21 %). Stanje se v primerjavi z lanskim letom ni bistveno izboljšalo (2015-18: 76 % izvedenih ukrepov in 23 % neizvedenih ukrepov).

Znotraj sektorja varstvo narave je izvedenih ali v izvajanju 59 % ukrepov (4 % več kot leto prej), nekaj ukrepov še ni v postopku izvajanja (23 %), medtem ko delež neizvedenih ukrepov znaša 16 % in se je v primerjavi z obdobjem 2015-18 zmanjšal za 3 %.

Pri monitoringih in raziskavah je najvišji delež neizvedenih ukrepov (54 %), ki pa je sicer za 6 % manjši kot lansko leto. Izvedenih ali v izvajanju je nasprotno za 6 % več ukrepov (44 % ukrepov), medtem ko še ni v postopku izvajanja le 1 % ukrepov.

Pri določenih sektorjih, ki imajo sicer predvideno manjše število ukrepov, so le-ti v izvajanju v nižjem deležu. Znotraj sektorja varstvo kulturne dediščine je sicer največ ukrepov takšnih, ki še niso v postopku izvajanja (50 %), a je visok tudi delež neizvedenih ukrepov (25 %). Slednji je sicer v primerjavi z lanskim letom upadel za 14 %. Pri nadzoru je neizvedenih 56 % ukrepov. Znotraj drugih sektorjev (infrastruktura, raba mineralnih snovi, občinske javne službe in ukrepi brez sektorja) pa je izvedenih 56 % ukrepov, 27 % ukrepov ni izvedenih, 7 % ukrepov pa še ni v postopku.

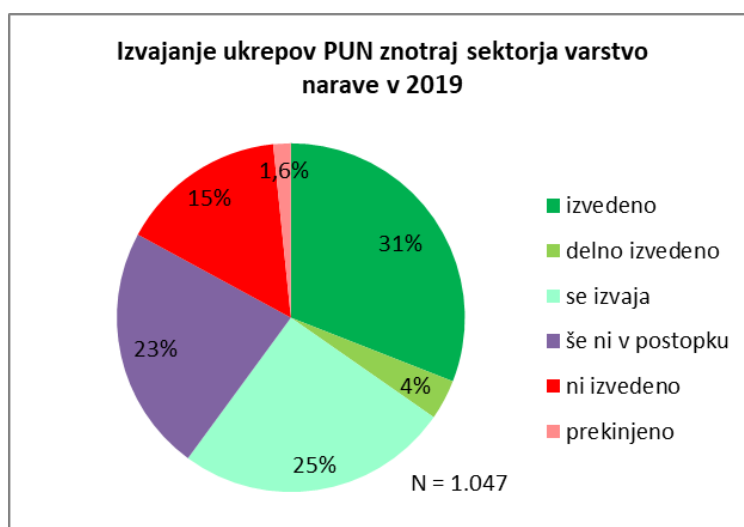


Slika 4: Deleži izvedenosti ukrepov PUN (2015 – 2020) v letu 2019 po posameznih sektorjih.

3.1 Ukrepi varstva narave

V PUN je skupno 2.184 ukrepov, ki spadajo v sektor »varstvo narave« in se delijo na dva tipa varstvenih ukrepov, in sicer (i) »monitoringi in raziskave« ter (ii) »varstvo narave«. Izvajanje ukrepov, ki se nanašajo na varstveni ukrep »monitoringi in raziskave« (1.137) – kartiranje, popisovanje, monitoringi, raziskave in ki so navedeni tudi v Prilogi 6.5 PUN, so obravnavani v ločenem poglavju 3.10 Monitoringi in raziskave.

Za tip varstvenih ukrepov »varstvo narave« je v PUN navedenih 1.047 ukrepov. Odgovorni nosilci v tem sektorju so različni, za 93 ukrepov je nosilec MOP, za 157 ukrepov je nosilec ARSO, za 217 ukrepov je nosilec ZRSVN (tudi v kombinaciji z ZGS), za 344 ukrepov so nosilci upravljavci zavarovanih območij, za 23 ukrepov (vezano le na vrsti volk in rjavi medved) pa je nosilec ZGS. 213 ukrepov nima določenega odgovornega nosilca in je izvedba predvidena prek projektov. Izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju je tri petine ukrepov varstva narave (60 %), slaba četrtina jih še ni v postopku (23 %), manj kot petina jih še ni izvedenih (15 %), pri nekaj ukrepih pa je izvajanje prekinjeno (2 %) – slika 5.

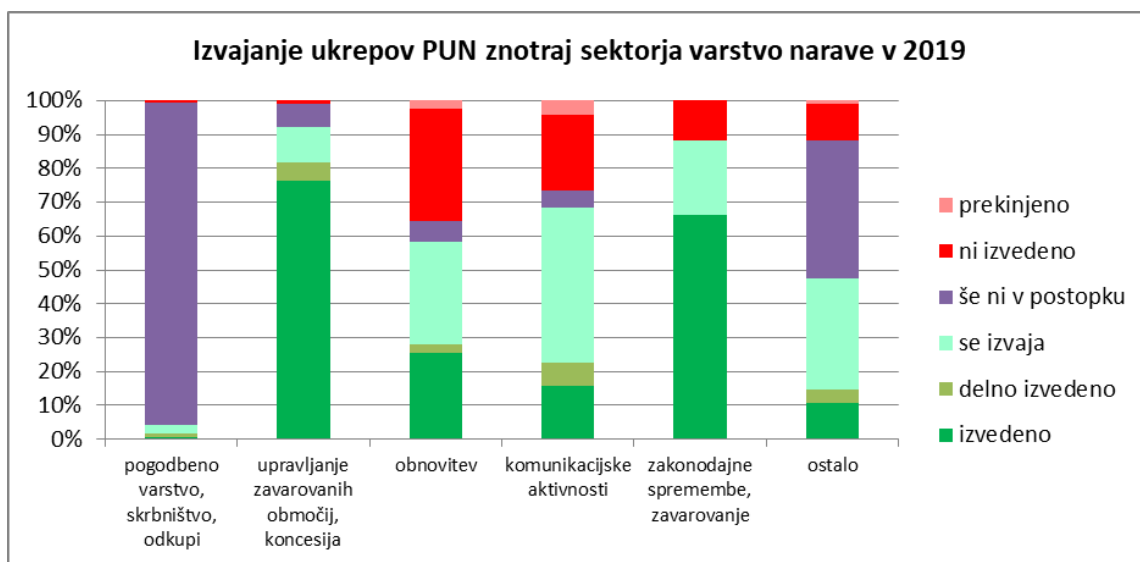


Slika 5: Izvajanje ukrepov PUN 2015 – 2020 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019.

Ukrepi sektorja varstva narave za doseganje podrobnih varstvenih ciljev na območjih Natura 2000, so pogodbeno varstvo in skrbništvo (165 ukrepov), upravljanje zavarovanih območij in koncesija (190), obnovitev (250), komunikacijske aktivnosti (246), zakonodajne spremembe in zavarovanje (95) ter ostali ukrepi (101) – slika 6.

Pogodbeno varstvo in skrbništvo ter odkupi za namene varstva narave (7 ukrepov) so se zaradi pomanjkanja sredstev za ta namen začeli izvajati šele v letu 2018. V letu 2019 je bil dokončno izveden le en ukrep, in sicer se je na območju Ljubljanskega Barja v okviru kohezijskega projekta PoLJUBA odkupilo 2,9 ha Ljubljanskega barja (barje Strajanov breg, barje pri Gorenjem Blatu). Poleg tega se je v okviru kohezijskega

projekta Gorička krajina izvajal odkup in obnova travnikov na Goričkem (skupaj do sedaj odkupljenih 69,8 ha treh različnih travniških habitatnih tipov), kjer pa ciljne površine PUN še niso dosežene. V sklopu projekta KRAS.RE.VITA se izvaja tudi odkup zemljišč na Cerkniškem jezeru in Planinskem polju. Tudi tukaj ciljne vrednosti po PUN še niso dosežene. V letu 2020 se je izvajanje teh ukrepov za nekaj časa ustavilo zaradi nedorečenosti pojmovanja sistema državne pomoči. V okviru projekta PoLJUBA se izvaja tudi pogodbeno varstvo – sklenjena je pogodba z lastnikom zemljišča o ustreznih rabi travniških površin. Vsi preostali ukrepi pogodbenega varstva (157) se še ne izvajajo. Pričakovati je, da se bo ta ukrep v nadaljevanju začel bolj intenzivno izvajati predvsem v sklopu kohezijskih in LIFE projektov ter namenske postavke za odkupe, kjer so za to predvidena tudi ustrezna sredstva. Pri odkupih zemljišč za namen ohranjanja narave Vlada nato še določi upravljavca, ki skrbi za te površine z namenom ohranjanja ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov.



Slika 6: Izvajanje posameznih ukrepov PUN 2015 – 2020 znotraj sektorja varstvo narave v letu 2019.

Na večini zavarovanih območij se varstveni ukrepi PUN izvajajo skozi ukrepe upravljanja zavarovanih območij, vključno s koncesijo in vključevanjem varstvenih ciljev v načrte upravljanja. Zastavljeni ukrepi so v letu 2019 izvedeni ali v izvajanju v 92 % primerih, še ne v postopku ali neizvedenih pa je preostalih 8 % ukrepov. Ukrepi so zelo različni, vezani pa so predvsem na upravljanje z območjem in izvajanje vzdrževalnih del (npr. košnja, vzdrževanje nasipov in poti, upravljanje z vodnim režimom in vegetacijo), usmerjanje obiska, spremljanje stanja in ustrezno prilagajanje aktivnosti (obisk, vzdrževanje, raziskovanje), vzpostavitev oz. vzdrževanje ustrezne infrastrukture, vzpostavitev nadzora nad plenilci. Pričakovati je, da bodo skoraj vsi ukrepi, ki so vezani na zavarovana območja, do konca programskega obdobja izvedeni ali v izvajanju. Obstoj upravljavcev določenih zavarovanih območij je torej ključnega pomena za izvajanje ukrepov PUN na izbranem območju. Ukrepi v zavarovanih območjih, kjer so glavni nosilci upravljavci parkov, so podrobneje po posameznih upravljavcih predstavljeni v naslednjem poglavju.

Obnovitev kot varstveni ukrep za doseganje ciljev PUN je bila v letu 2019 izvedena ali delno izvedena v dobri četrtini primerov (28 %), v izvajanju pa je še nadaljnja slaba tretjina primerov (30 %). Pri tem gre predvsem za izvajanje zelo različnih aktivnosti na terenu (vezanih na specifične vrste) za ponovno vzpostavitev ustreznega habitata ali ustreznega habitatnega tipa. Omenjeno se praviloma izvaja v sklopu različnih projektov (Mala barja – MARJA, PoLJUBA, VrH Julijcev, Pohorka, KRAS.RE.VITA, VEZI NARAVE, LIFE TO GRASSLANDS, ZA KRAS, Gorička krajina, VIPava, GREVISLIN, Carnivora Dinarica, LIFE DINALP BEAR, LIVEDRAVA, Ureditev ribiškega pristanišča Strunjan), ki so financirani iz različnih skladov (LIFE, Evropski regionalni sklad, Evropski ribiški sklad, Interreg...). Določen delež teh ukrepov se financira tudi iz proračunskih sredstev ali pa je del rednega dela odgovornih nosilcev. Ukrepi, ki še niso v postopku, predstavljajo le 6 %, po drugi strani pa tretjina ukrepov (33 %) še ni izvedenih. Gre za ukrepe vezane predvsem na odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst in lesne zarasti, obnovitev kalov in ribnikov, obnovitev habitata, zaščite rastišča.

Označitev v naravi, omejitev ali usmeritev ogledovanja in obiskovanja ter omejitev ravnanj, ki ogrožajo zavarovane živalske vrste skupaj z osveščanjem in izobraževanjem, so v PUN maloštevilni ukrepi za doseg ciljev, povezanih z motenjem živali, poškodovanjem rastišč in podobnimi posledicami obiskovanja ali človekovega delovanja. Te cilje se skuša doseči s komunikacijskimi aktivnostmi, ki pa jih je treba izvajati skozi daljše obdobje in zahtevajo več sredstev in kadra za njihovo izvajanje. Dve tretjini (68 %) komunikacijskih ukrepov je zato v različnih fazah izvajanja, 5 % ukrepov še ni v postopku, 22 % ukrepov ni izvedenih, pri 4 % ukrepov pa je bilo njihovo izvajanje iz različnih razlogov prekinjeno. Komunikacijske aktivnosti so vezane na redno delo ZRSVN, MOP oz. upravljavcev zavarovanih območij; intenzivneje se izvajajo tudi preko različnih projektov (VEZI NARAVE, KRAS.RE.VITA, LIFE STRŽEN, SIMARINE-NATURA, VrH Julijcev, ZA KRAS, LIKE, LIFE-IP NATURA.SI, Zgodbe naših mokrišč, CLLD Črna človeška ribica, LIFE for LASCA, VIPava, Gorička krajina, LIFE DINALP BEAR, LIFE NATURAVIVA, LIFE Kočevsko).

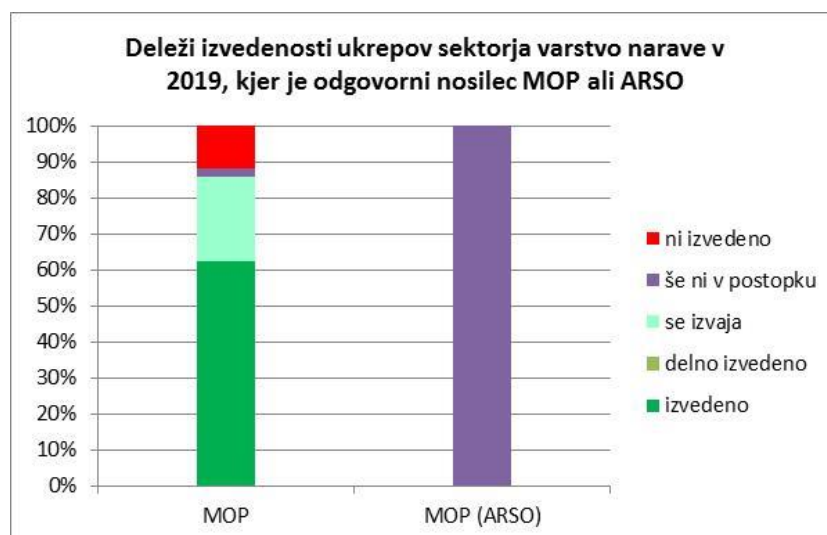
Ukrepi, ki predvidevajo različne zakonodajne spremembe (zavarovanje, spremembe uredb in predpisov, priprava strategij, akcijskih načrtov in strokovnih podlag, sprememba sistema odškodnin), so bili izvedeni ali so še v postopku izvajanja v precej visokem deležu (88 %). V letu 2017 je bila sprejeta Uredba o Naravnem rezervatu Ormoške lagune, v letu 2018 pa Odlok o Krajinskem parku Debeli rtič. Izvajali so se tudi projekti, ki so prikazali sistemske rešitve za sobivanje z zvermi in za zmanjševanje konfliktov med njimi in človekom. V letu 2016 je bila sprejeta Strategija ohranjanja in trajnostnega upravljanja navadnega risa (*Lynx lynx*) v Sloveniji 2016–2026. V letu 2019 sta bila pripravljena osnutek strategije upravljanja in osnutek akcijskega načrta za upravljanje rjavega medveda v Sloveniji. Prav tako so se izvajali ukrepi na področju upravljanja z velikimi zvermi za zmanjšanje škode na rejnih živalih. Izvajali so se ukrepi za obnovo habitata rjavega medveda in risa na 8 območjih z ustrezno zaščito pašnih živali in drugega imetja za zmanjšanje škode, v okviru projektov

LIFE DINALP BEAR (končan v letu 2019) in LIFE Lynx. Za izboljšanje upravljanja in sobivanja z zvermi prispevajo še ostali projekti kot so: LIFE WOLFALPS, 3Lynx in Carnivora Dinarica. Določen delež (12 %) zakonodajnih ukrepov še ni izveden (glej poglavje *Ukrepi, pri katerih je odgovorni nosilec MOP ali ARSO*).

Ostali ukrepi, kot so čezmejno sodelovanje pri upravljanju z volkom, odvzem velikih zveri iz narave, določitev mirnih con in izboljšanje njihove kvalitete, usmerjanje obiska, in sistem odstranjevanja gvana netopirjev so izvedeni ali so v izvajanju v slabi polovici primerov (48 %). Izvaja se predvsem odvzeme iz narave, vzpostavitev sistema odstranjevanja gvana in določanje mirnih con. 41 % ukrepov še ni v postopku (izboljšanje kvalitete cone in sistem odstranjevanja gvana na določenih lokacijah se bo pričelo izvajati v letu 2020), 11 % ukrepov pa ni izvedenih.

Ukrepi, pri katerih je odgovorni nosilec MOP ali ARSO

V PUN je skupno 93 ukrepov v sektorju varstvo narave, kjer je odgovorni nosilec MOP, MOP (režijski obrat) ali MOP v sodelovanju z občino. Ukrepi se nanašajo na komunikacijske aktivnosti (16), ukrepe za spremembo zakonodaje (60), zavarovanje (14) in obnovitev (3). Izvedenih je 62 % ukrepov, četrtnina ukrepov se izvaja (24 %), 2 % ukrepov še ni v postopku, 12 % ukrepov pa ni izvedenih. Določeni ukrepi dejansko ne morejo biti izvedeni (7 %), saj ni ustreznih podlag za pripravo takšnih sprememb (npr. ta trenutek v Sloveniji izdaja dovoljenja za krmljenje ptic, ki se hranijo z mrhovino, še ni mogoča, saj to ni v skladu z Direktivo o pticah).

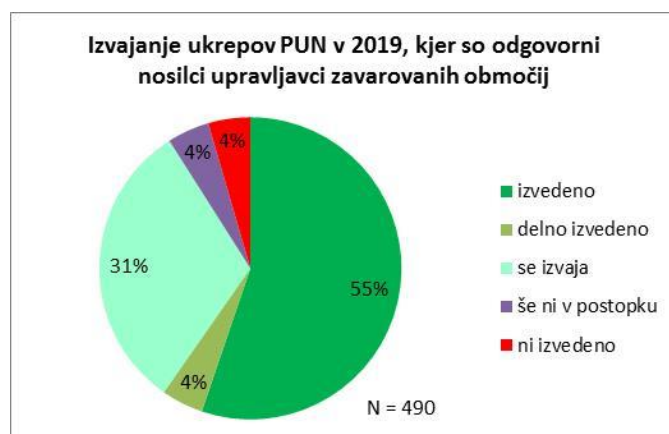


Slika 7: Izvajanje ukrepov PUN (2015 – 2020) v letu 2019, kjer je odgovorni nosilec MOP ali ARSO.

Ukrepov varstva narave, kjer je kot odgovorni nosilec naveden MOP (ARSO), je skupno 157, vsi ukrepi pa se nanašajo na izvedbo pogodbenega varstva, stanje izvajanja pa je opisano v prejšnjem poglavju.

Ukrepi, pri katerih so odgovorni nosilci upravljalci zavarovanih območij

Ukrepe, kjer so kot odgovorni nosilci navedeni upravljalci zavarovanih območij (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami), je skupno 490. Od teh velika večina ukrepov (71 %) spada pod sektor varstvo narave, 16 % pod monitoringe in raziskave, 10 % pod nadzor, slaba 2 % pod prilagojeno kmetijsko prakso, manj kot 1 % pod upravljanje voda in gozdarstvo. Kar 91 % vseh ukrepov je izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju, 9 % ukrepov pa še ni v postopku ali ni izvedenih (slika 7).



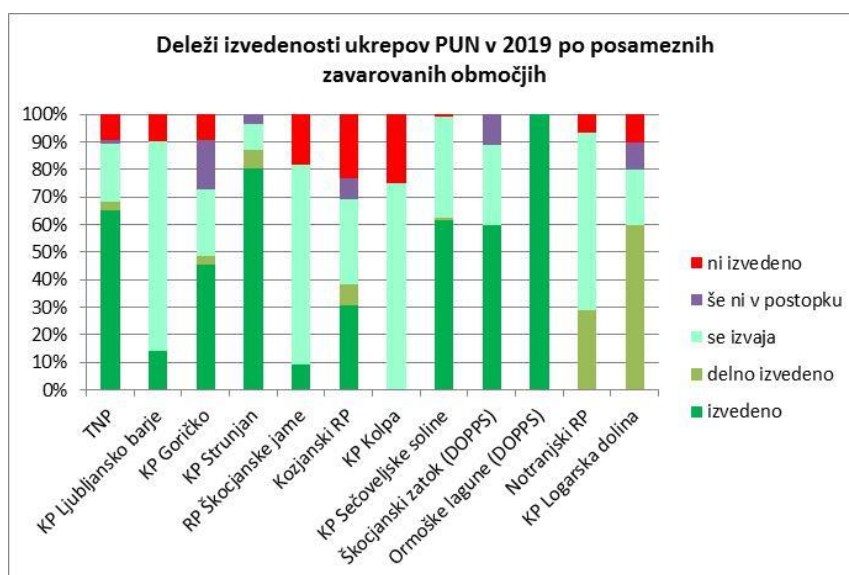
Slika 8: Izvajanje ukrepov PUN (2015-2020) v letu 2019, kjer so odgovorni nosilci upravljalci zavarovanih območij.

Skupno je izvedenih preko polovica ukrepov (55 %). Večina ukrepov se je izvedla preko rednega dela upravljalcev zavarovanih območij, ki vsako leto sprejmejo program dela kateremu podlaga je večletni načrt upravljanja. Ti ukrepi so vezani predvsem na izvajanje nadzora, kartiranje habitatnih tipov, popise in monitoringe vrst, obnovitev habitata, komunikacijske aktivnosti ter ukrepe za vzdrževanje in upravljanje naravovarstveno pomembnih kmetijskih in vodnih površin znotraj zavarovanega območja (npr. košnja, omejevanje razširjanja invazivnih tujerodnih vrst, upravljanje vodnega režima, vzdrževanje solin, usmerjanje obiska itd.). Ukrepi so bili izvedeni tudi v okviru dveh projektov, in sicer obnovitev Ormoških lagun v okviru LIFE projekta LIVEDRAVA (zaključen že leta 2017) ter odkup zemljišč v Strajanovem bregu v okviru projekta PoLJUBA na Ljubljanskem barju.

Dobra tretjina ukrepov je delno izvedenih ali v izvajanju (skupno 35 %), večina teh ukrepov se izvaja vsako leto kot redno delo, npr. nadaljevanje monitoringa, izvajanje nadzora, komunikacijske aktivnosti, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst, vzdrževanje solinarske infrastrukture ter usmerjanje obiska. Nekateri ukrepi pa se izvajajo preko projektov, npr. obnovitev habitatov, odkupi zemljišč, komunikacijske aktivnosti, izvajanje ukrepov PRP itd. Ti projekti so: projekti LIFE Stržen, KRAS.RE.VITA in LIFE NATURAVIVA na območju Notranjskega RP, projekt LIFE-IP NATURA.SI na območju KP Logarska dolina, projekta PoLJUBA in Sava TIES na območju KP Ljubljansko barje, projekt ZA KRAS na območju RP Škocjanske jame, projekt Gorička krajina na območju KP Goričko ter projekt VrH Julijcev na območju TNP.

Zgolj 4,5 % ukrepov po PUN, vezanih na zavarovana območja, še ni v postopku. Pri teh ukrepih je večinoma projekt že odobren, a se izvajanje ukrepov še ni začelo, je pa predvideno v bližnji prihodnosti. Pri ukrepih za dvoživke in vidro v KP Goričko je projektna naloga Mokrišča na Goričkem zaključena, predvidene aktivnosti pa so načrtovane v letu 2020. Potrditev in izvedba projekta se je zaradi COVID-19 pandemije ustavila. Na območju KP Logarska dolina, ki je del območij Natura 2000 Grintovci in Kamniško-Savinjske Alpe, so predvidene konkretne naravovarstvene akcije v projektu LIFE-IP NATURA.SI od leta 2021 naprej. Na območju KP Strunjan so se aktivnosti za obnovo in dvig nasipov in pragov med laguno Stjuža in Strunjanskimi solinami prestavile v leto 2020. Na območju NR Škocjanski zatok je projektna dokumentacija v izdelavi, izvedba protihrupne zaščite v dolžini cca. 850 m bo potekala vzporedno s širjenjem Bertoške vpadnice v štiripasovnico.

Samo 4,5 % ukrepov ni izvedenih, predvsem zaradi omejene časovne in kadrovske razpoložljivosti, zavrženih projektov, neizvedljivosti ukrepov ali nekaterih drugih razlogov.



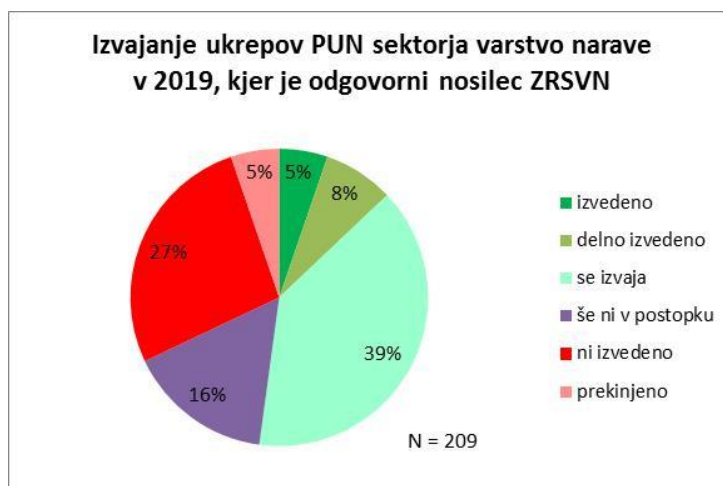
Slika 9: Izvajanje ukrepov PUN (2015 -2020) v letu 2019 po posameznih zavarovanih območjih.

Ukrepi, pri katerih je odgovorni nosilec ZRSVN

Ukrepov, kjer je kot odgovorni nosilec naveden ZRSVN (ali kot sodelujoči z drugimi institucijami, razen upravljalcev zavarovanih območij), je skupno 209. Ukrepi so vsebinsko vezani v največji meri na komunikacijske aktivnosti, spremljanje stanja, obnovitve habitatov oz. njihovih struktur in funkcij, pripravo strokovnih podlag za akcijske načrte in strategije, usmerjanje obiska in pogodbeno varstvo.

ZRSVN pripravlja tudi naravovarstvene smernice in mnenja za pripravo načrtov ostalih sektorjev (gozdarstvo, ribištvo, lovstvo, upravljanje z vodami) in je v nadaljevanju podano za vsak sektor posebej.

Izvedenih, delno izvedenih ali v izvajanju je 52 % ukrepov – večinoma so ti ukrepi vezani na komunikacijske aktivnosti, v manjšem deležu pa tudi na obnovitev ter pogodbeno varstvo. 16 % ukrepov še ni v postopku izvajanja, gre pa za ukrepe obnovitev con habitata oz. habitatnega tipa ter ravno tako za komunikacijske aktivnosti. Navedeno se bo izvedlo v letu 2020. Ni izvedenih še 27 % ukrepov, predvsem vezano na ukrepe komunikacije (slika 10).



Slika 10: Izvajanje ukrepov PUN (2015-2020) v letu 2019, kjer je odgovorni nosilec izvajanja ZRSVN.

Ukrepi, pri katerih ni navedenega odgovornega nosilca

Skupno je v PUN 213 ukrepov, ki se nanašajo na sektor varstvo narave, nimajo pa navedenih nosilcev izvedbe in je njihovo izvajanje predvideno predvsem v okviru projektov. Od tega je 7 % ukrepov izvedenih, 2 % je delno izvedenih, 39 % ukrepov se izvaja, pri 3 % ukrepih je bilo izvajanje prekinjeno, 13 % jih še ni v postopku, 37 % jih še ni izvedenih. Izvedba ukrepov tega sklopa je predvidena v okviru različnih projektov, financiranih skozi različne finančne instrumente (VEZI NARAVE, KRAS.RE.VITA, VrH Julijcev, ZA KRAS, LIKE, Mala barja – MARJA, LIFE-IP NATURA.SI, VIPava, GREVISLIN, Carnivora Dinarica, Gorička krajina, LIFE DINALP BEAR, LIFE Lynx, Wetman, LIFE TO GRASSLANDS, LIVEDRAVA, PoLJUBA), in naravovarstvenih akcij. Nekateri ukrepi so bili predvideni v okviru projektov, ki v letu 2019 zaradi različnih razlogov niso bili potrjeni (Pohorka, GORASNEŽNIK, KRAKA), zato niso izvedeni.

3.2 Ukrepi v sektorju gozdarstvo

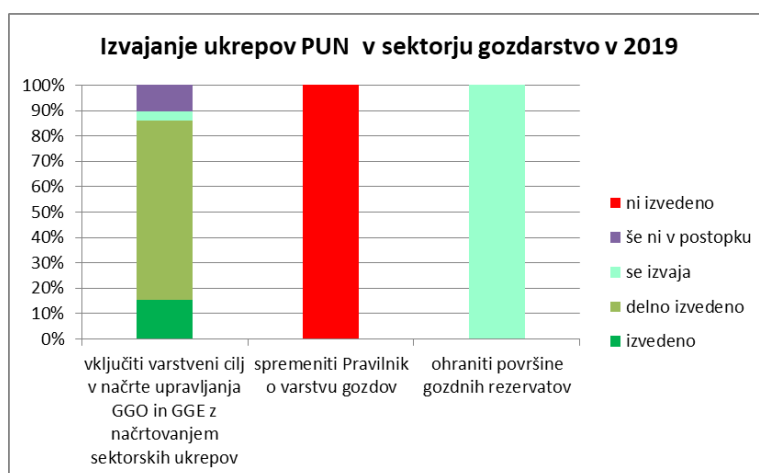
Območja Natura 2000 se v gozdarstvu upravlja preko GGN, v katerih se načrtuje izvajanje ukrepov prilagojene rabe gozda. Zakonodaja s področja gozdarstva določa okvire za načrtovanje in izvajanje potrebnih ukrepov za zagotavljanje ugodnega stanja gozdnih habitatnih tipov in vrst, vezanih na gozdne ekosisteme. GGN GGE, ki veljajo 10 let in so lahko neposredno potrebni za varstvo območij Natura, so določeni v prilogi PUN št. 6.2 »Načrti za Naturo«, vključno s predvidenim letom sprejetja. ZRSVN za te načrte pripravi naravovarstvene smernice (NS). Ključen del priprave NS in dela ZRSVN je, da pregleda vse razpoložljive podatke o vrstah in habitatnih tipih, pregleda posamezne cilje in jih združi v pripadajoče upravljavske cone. V NS ZRSVN tudi poda predlog ukrepov in predlog določitve stopnje funkcije gozdov za ohranjanje biotske raznovrstnosti. ZGS pripravi predlog načrta in ga posreduje v naravovarstveno mnenje ZRSVN. Le ta preveri vključitev smernic v GGN GGE. Slednji morajo vsebovati konkretne usmeritve in ukrepe, ki so podani v NS in pomenijo konkretizacijo varstvenih usmeritev in ukrepov iz PUN. V primeru specifičnih razmer na terenu je ob izdelavi le-teh dopustna nebitvena sprememba pri doseganju referenčnih vrednosti. O statusu GGN kot načrta, ki je dejansko neposredno potreben za varstvo območij Natura, odloči ministrstvo.

V letu 2008 je bila oblikovana metodologija izdelave NS za GGN GGE, na podlagi katere poteka izdelava in vključevanje NS v GGN za GGE. Metodologija izdelave NS opredeljuje nekoliko drugačen postopek za kompleksna območja Natura 2000. Kompleksna območja so bila določena zaradi prisotnosti večjega števila kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov z različnimi ekološkimi zahtevami. Za doseganje bolj učinkovitega ter preglednega upravljanja območij Natura 2000 so bile v obdobju 2008 – 2012 oblikovane upravljavske cone (geolocirane podrobnejše ali konkretne varstvene usmeritve, ki se nanašajo na vrste in habitatne tipe s podobnimi ekološkimi zahtevami).



Slika 11: Shema prilagojenega gozdnogospodarskega načrtovanja.

Podrobne varstvene usmeritve in cilji za prilagojeno rabo gozdov so po območjih Natura 2000 navedeni v prilogi PUN 6.1. Gre za preko 1.900 usmeritev, pri katerih je za veliko večino (96 %) kot varstven ukrep predvidena vključitev varstvenega cilja v načrte upravljanja GGO in GGE z načrtovanjem sektorskih ukrepov. Ugotovi se lahko, da je trenutno izvedeno, delno izvedeno ali se izvaja 88 % ukrepov priloge PUN 6.1, 10 % ukrepov še ni v postopku obnove (GGN GGE Šentjernej), 2 % ukrepov pa ni izvedenih (sprememba pravilnika o varstvu gozdov) – sliki 4 in 12. Pri delno izvedenih ukrepih je treba poudariti, da se za izveden ukrep šteje, ko se vsi GGN, ki se nahajajo na posameznem območju Nature 2000 obnovijo, kar pa je v marsikaterem primeru tudi več kot 10 GGN GGE. Dodatno nekaterim 10 letnim GGN za posamezen varstveni ukrep veljavnost poteče po veljavnosti PUN in bodo obnovljeni v naslednjem obdobju, posledično bodo ti ukrepi v tem obdobju zavedeni kot delno izvedeni (trenutno veljavni PUN ima veljavnost v obdobju 2015 – 2020). Tukaj je treba omeniti, da se je proces vključevanja usmeritev in ukrepov v GGN začel že v obdobju izvajanja prejšnjega PUN (2007-13), zato imajo tudi GGN GGE, ki so se že ustrezne usmeritve in podlago za ukrepe ne glede na to, da niso bili sprejeti med 2015-2020. GGN GGE, ki ne bodo obnovljeni v času veljavnosti PUN 2020, niso naštetih v prilogi 6.2 obstoječega PUN.



Slika 12: Izvajanje ukrepov PUN (2015 – 2020) znotraj sektorja gozdarstvo v obdobju 2015 - 2019.

Iz priloge PUN št. 6.2 je razvidno, da je v upravljanje območij Nature 2000 v obdobju 2015 - 2020 vključeno 146 GGN GGE (v vmesnem obdobju sta se GGN Sodražica in GGN Loški potok združila v GGN Travnja Gora, med načrte je bil vključen tudi GGN GGE Železniki, ki je bil sprejet že v letu 2014 in GGN GGE Senovo, ki bo sprejet šele leta 2021). Po podatkih ZRSVN je bilo v obdobju 2014-2019 izdelanih 142 NS iz priloge 6.2. Vsi GGN GGE katerim veljavnost je potekla do vključno z letom 2019, so obnovljeni. V preglednici 2 so navedeni podatki o obnovljenih GGN GGE v obdobju 2014-2019 (preglednica 2). Po prilogi PUN 6.2 poteka priprava GGN GGE, ki so neposredno potrebni za varstvo območij Natura 2000, v veliki večini po ustaljenem postopku.

Preglednica 2: Izdelava GGN GGE in naravovarstvenih smernic od leta 2014 do 2019 glede na PUN (vir: ZGS, ZRSVN 2020).

LETO	ŠT. GGN GGE DOLOČENIH V PUN	ŠT. SPREJETIH GGN GGE	ŠT. NS	LETO IZDELAVE NS	OPOMBA
2014	1	1	23	2013	Veljavnost PUN je 2015-2020 (GGN GGE Železniki - napaka v prilogi 6.2)
2015	22	22	22	2014	/
2016	24	24	23	2015	Razlika med GGN GGE in NS izhaja iz GGN za GGE Pokljuka, ker so bile smernice dokončane v letu 2016 namesto v 2015.
2017	25	25	26	2016	
2018	25	24	24	2017	GGN GGE Sodražica in GGN GGE Loški potok sta se združila v GGN GGE Travnja Gora, zato je bil sprejet en GGN GGE manj, prav tako so bile izdelane ene NS manj, kot po PUN.
2018-2019	25	25	24	2018	Razlika med GGN GGE in NS izhaja iz GGN za GGE Kobarid, ker so bile smernice narejene v letu 2019 namesto v 2018.
SKUPAJ	122	121	142		

Sprememba Pravilnika o varstvu gozdov (slika 12) je kot varstveni ukrep (35 vrstic) določen za 19 SPA območij, za 5 vrst ptic (za orla belorepca, planinskega orla, črno štorkljo, črnega škarnika in kačarja). Ta ukrep še ni bil izveden. V okolici gnezd teh vrst je treba zagotoviti mir. V okviru projektov LIFE Kočevsko in EGP SUPPORT so bili razviti

načini vzpostavitve in označitve mirnih con za potrebe koconogih kur (npr. rastišča divjega petelina in stanišča gozdnega jereba) in orla belorepca (mirna cona na gnezdišču in na prehranjevalnem habitatu). Poleg tega bo proces priprave novega PUN v letih 2020 in 2021 za zgoraj navedene vrste pokazal, ali je treba spremeniti Pravilnik o varstvu gozdov ali pa se bodo spremenila obdobja miru v PUN.

Kot varstveni ukrep je predvidena tudi ohranitev površin gozdnih rezervatov (38 vrstic, slika 12), in sicer za 25 SAC območij, za eno vrsto (hrošča brazdarja) in za 9 gozdnih habitatnih tipov. Površine gozdnih rezervatov so se ohranile, sprememb Uredbe o gozdovih s posebnim namenom ni bilo. Površina negospodarjenih gozdov se je v letu 2019 povečala v zasebnih gozdovih za 198 ha (ekocelice brez ukrepanja). V letu 2019 se je v okviru gozdnega sklada za izvajanje ukrepov Natura 2000 v zasebnih gozdovih porabilo 707.418 EUR ¹oziroma 94 % razpoložljivih sredstev. Ključen ukrep je bil izločanje ekocelic brez ukrepanja na več kot 198 ha na 13-ih Natura 2000 območjih (preglednica 3).

Poleg tega je eden od ključnih ukrepov tudi puščanje odmrlih in odmirajočih dreves v gozdu. Delež odmrle biomase se je povečal tako skupno v deležu lesne zaloge kot v izboljšanju strukture odmrle biomase s številom dreves v razširjenem debelinskem razredu B in C, oziroma nad 30 cm prsnega premera. V območjih Natura 2000 sta ohranjeni približno 2 stoječi drevesi iglavcev in 2 listavcev nad 30 cm prsnega premera ter več kot 2 ležeči drevesi iglavcev in 2 drevesi ležečih listavcev nad 30 cm prsnega premera na hektar (stanje se s podatki leta 2019 ni spremenilo). Delež vsaj 3 % mrtve biomase od lesne zaloge dosegajo vsa kompleksna območja Natura 2000.

Preglednica 3: Izločene površine ekocelic brez ukrepanja v zasebnih gozdovih po posameznih območjih Natura 2000 (vir: ZGS, 2020).

SPA in SAC OBMOČJA Natura 2000	Površina v ha
Boč - Haloze - Donačka gora	12,01
Dolsko	17,18
Goričko	1,27
Grintovci	3,82
Julijci	3,84
Karavanke	12,27
Kočevsko	16,93
Ličenca pri Poljčanah	2,79
Pohorje	27,99
Raduha	3,82
Ratitovec	2,18
Trnovski gozd - Nanos	83,00
Zgornja Drava s pritoki	11,45
SKUPAJ	198,56

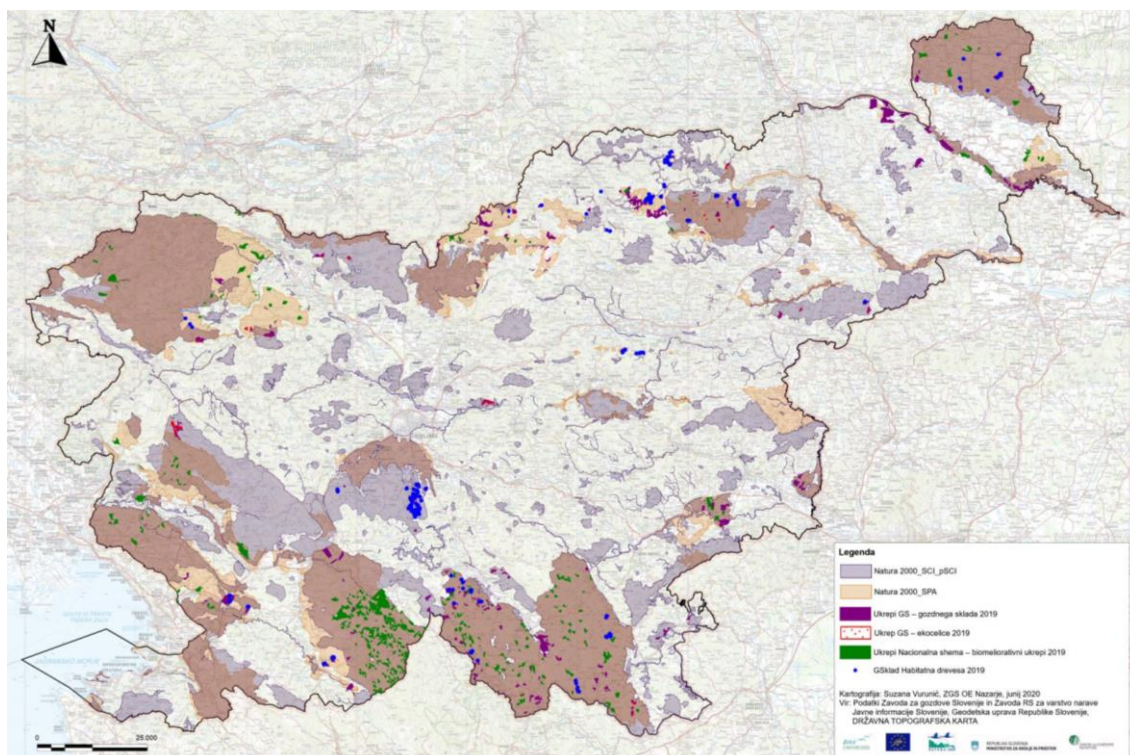
¹ Vir: Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2019, marec 2020, Ljubljana.

Preglednica 4: Izločena habitatna drevesa v zasebnih gozdovih po posameznih območjih Natura 2000 (vir: ZGS, 2020).

SPA in SAC OBMOČJA	Število dreves
Boč - Haloze - Donačka gora	15
drevo z dupli - gnezditveno drevo	4
drevo z glivami in lišaji	6
odmirajoče drevo	5
Goričko	14
drevo z dupli - gnezditveno drevo	6
drevo z glivami in lišaji	1
zdravo staro drevo	7
Kočevsko	77
košato drevo	1
košato drevo, odmirajoče veje, slepice - dupla	16
košato drevo, suhe veje	1
odmirajoče drevo	38
plodonosno, košato z dupli	1
slaba vitalnost	12
slaba vitalnost, osuto	4
debelo posebno drevo na robu vodnega vira	1
posebno drevo na grebenu	3
Kras	100
drevo z dupli - gnezditveno drevo	7
drevo z glivami in lišaji	1
odmirajoče drevo	22
zdravo staro drevo	70
Krimsko hribovje - Menišija	185
drevo z dupli-gnezditveno drevo	2
drevo z glivami in lišaji	18
odmirajoče drevo	155
zdravo staro drevo	10
Ljubljansko barje	2
odmirajoče drevo	2
Pohorje	47
drevo z dupli - gnezditveno drevo	10
drevo z glivami in lišaji	9
odmirajoče drevo	16
zdravo staro drevo	4
stoječa sušica	8
Julijci	4
zdravo drevo	4
Posavsko hribovje	40
ležeče suho	5
stoječa sušica	17
stoječe živo	18
Snežnik - Pivka	77
drevo z dupli - gnezditveno drevo	8
odmirajoče drevo	21
zdravo staro drevo	48
SKUPAJ	561

Ohranjanje habitatnega drevja se izvaja znotraj ukrepov puščanja stoječe biomase, puščanje podrte biomase in vzdrževanje gnezdilnic. V letu 2019 je bila večina ukrepov namenjenih vzpostavitvi habitatnega drevja v zasebnih gozdovih preko gozdnega sklada in sicer 561 habitatnih dreves s povprečnim premerom dobrih 60 cm na desetih območjih Natura 2000 v skupni vrednosti približno 34.000 € (preglednica 4).

Ostali ukrepi, ki so se izvajali iz gozdnega sklada, so ukrepi za vzpostavitev in vzdrževanje vodnih virov v gozdu, pasišč in travišč, negovalna dela, dela na pospeševanju naravne in umetne obnove gozda ter tudi drugi ukrepi.



Slika 13: Izvedeni ukrepi Natura 2000 v letu 2019 znotraj sektorja gozdarstvo.

Podrobnejše varstvene usmeritve za varovanje lehnjakotvornih izvirov in rastišč redkih zavarovanih vrst rastlin (npr. lepi čveljci) se izvajajo preko izdanih odločb za sečnjo in tehnoloških načrtov za spravilo lesa ter preko soglasij za gradnjo ali izdelavo gozdnih prometnic. Evidentiranim območjem lehnjakotvornih izvirov in rastiščem lepega čveljca je z GGN GGE dodeljena ali 1. stopnja varstva naravnih vrednot ali biotske raznovrstnosti. Vsebinsko se v GGN GGE (lokacijsko in vsebinsko) umesti preko NS.

Umeščanje gozdnih prometnic na Natura 2000 območjih poteka z naravovarstvenim soglasjem, preko katerega se dodelijo pogoji gradnje in izvedbe gozdnih prometnic na habitatih in habitatnih tipih kot so barja, mokrišča ali varovani habitatni potočni rakovi. Na območjih s slabo nosilnostjo tal (barja, mokrišča) ZGS izdaja odločbe za sečnjo, v kateri navede pogoje izvajanja del v suhem oziroma v obdobju zamrznjenih tal.

Časovne omejitve za dela in skladiščenja lesa v gozdovih se le delno izvaja, saj ZGS za večino gozdnih vrst in nekaterih manjšinskih gozdnih habitatnih tipov nima podatkov ali ima nezadovoljive podatke, da bi lahko predpisoval časovne omejitve za sečnjo in spravilo v odločbah, zato se te podrobnejše usmeritve izvajajo le delno. Za gozdne hrošče (bukov kozliček in alpski kozliček) ni sistematičnega monitoringa, ki bi pokazal trende populacijske dinamike in s tem razsežnost vpliva sečnje ter predvsem skladiščenja lesa v gozdu na populacije. V postopku priprave novega PUN (2021 – 2027) so se glede na nova poznavanja vrst hroščev oblikovale drugačne časovne omejitve sečnje in spravila lesa.

3.3 Ukrepi v sektorju upravljanja z divjadjo (lovstvo)

Večina ciljev PUN, povezanih z upravljanjem z divjadjo, je v tesni korelaciji z gozdarstvom, kar je razumljivo, saj so gozdovi v celoti površine namenjene tudi upravljanju z divjadjo. Preko 45 % ciljev PUN, povezanih z upravljanjem z divjadjo, predstavlja naravno pomlajevanje rastišču primernih vrst in pomlajevanje jelke. Upravljanje z divjadjo z vzdrževanjem okolju primernih populacijskih gostot rastlinojedih parkljarjev delno vpliva na uspeh izvedbe cilja. Prav tako se v deležu 6 % ciljev PUN pojavljata cilja zadostne gostote risjega in volčjega plena, kar je v tesni korelaciji s populacijsko gostoto rastlinojedih parkljarjev. Ostali cilji PUN, povezani z upravljanjem z divjadjo, so predvsem povezani z omejitvami pri lovu, kot je vzpostavitev mirnih con, brez lova na najpomembnejših prezimovališčih in druge omejitve lova na območjih, ki so pomembna za ogrožene vrste ptic (zagotavljanje miru). Del ukrepov, ki se izvajajo v okviru gozdnega sklada in nacionalne sheme je namenjen tudi izboljševanju življenjskih pogojev prostoživečih živali in imajo pozitiven vpliv tako na gozdarstvo kot na upravljanje z divjadjo (t.i. biomeliorativna dela).

Nadaljnji cilji so ekološkim zahtevam divjega petelina in gozdnega jereba prilagojeno upravljanje z divjadjo in postopno zmanjševanje intenzivnosti dopolnilnega krmljenja. V splošnem sistem prenosa teh ciljev v konkretne ukrepe PUN za lovstvo poteka preko priprave NS, ki jih izdelata ZRSVN za pripravo dolgoročnih načrtov 15 lovsko upravljavskih območij (LUO), ki jih pripravi ZGS. Načrti, ki imajo pristojnost določati ukrepe sedanjega PUN, so sicer dolgoročni načrti lovsko upravljavskih območij 2011 – 2020, ki so bili izdelani leta 2010 pred pripravo obstoječega PUN. V PUN so navedeni kljub temu, saj še naprej pogojujejo ukrepe, potrebne za ohranjanje območij Natura 2000. Usmeritve, ki so že vnesene v obstoječe 10-letne načrte 2011-2020, so namreč ustrezne tudi za izvajanje obstoječega PUN.

V nadaljevanju se usmeritve iz Priloge 6.1 »Cilji in ukrepi« PUN na ustrezen način vključi v pripravo izvedbenih letnih (po novem dvoletnih²) načrtov LUO in načrtov lovišč. Usmeritve varstva narave iz dolgoročnih načrtov LUO se ustrezno prenese v letne (od leta 2021 dalje dvoletne) načrte LUO in v dejansko izvajanje z usklajevanjem med službami ZRSVN in ZGS.

Tako je edini ukrep v sektorju upravljanja z divjadjo vključiti varstveni cilj v LUN z načrtovanjem sektorskih ukrepov (183). Tip varstvenega ukrepa pa je prilagojeno upravljanje z divjadjo. Zaradi zgoraj navedenega nobeden od ukrepov še ni v postopku, ker se bodo NS pripravljale v letu 2020 v okviru priprave novih dolgoročnih načrtov vseh 15 lovsko upravljavskih območij.

3.4 Ukrepi v sektorju ribištvo

Upravljanje ribolovnih virov v celinskih vodah je urejeno s predpisi, ki urejajo sladkovodno ribištvo, ki med drugim določajo sprejetje programa in načrtov upravljanja rib kot ribolovnih virov. Načrti, ki določajo ukrepe in izvedbo usmeritev iz PUN, so v skladu s predpisi, ki urejajo sladkovodno ribištvo, načrti ribiškega upravljanja v ribiških območjih in ribiško gojitveni načrti za ribiške okoliše. Ukrepe na terenu v skladu z zakonodajo s področja sladkovodnega ribištva izvajajo izvajalci ribiškega upravljanja (koncesionarji oz. ribiške družine), na vodah posebnega pomena pa ZZRS.

Načrti ribiškega upravljanja za 12 ribiških območij v državi veljajo 6 let. Sprejeti so bili leta 2016 za obdobje 2017-2022. Pripravil jih je ZZRS, ki je predhodno pridobil naravovarstvene smernice od ZRSVN, po postopku javne obravnave, ki ga je vodil MKGP, pa jih je potrdil minister, pristojen za ribištvo.

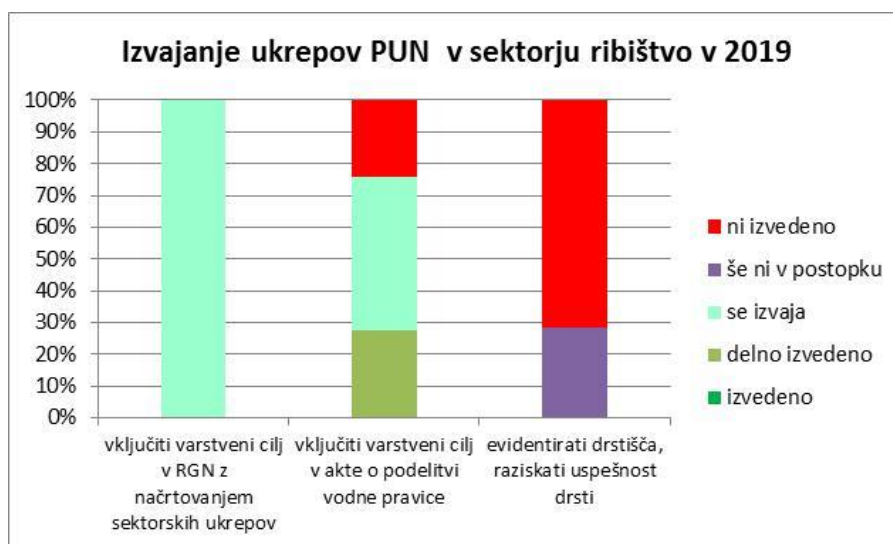
Za izvajanje ukrepov PUN je pristojnih 67, prav tako šestletnih, ribiško gojitvenih načrtov (RGN), v katere se preko naravovarstvenih smernic vključujejo ukrepi PUN. Zaradi zahtevnih in dolgotrajnih postopkov usklajevanja z različnimi deležniki do konca leta 2019 RGN še niso bili sprejeti; posledično so za izvajanje ribiškega upravljanja še vedno veljavni RGN iz obdobja 2006 – 2010, potrjeni s strani pristojnih upravnih enot, ki ne vključujejo ukrepov PUN. Sprejetje novih RGN je v usklajevanju, njihovo sprejetje se načrtuje do konca leta 2020. ZRSVN je za 67 načrtov izdal naravovarstvene smernice, 12 osnutkov RGN je v zaključni fazi usklajevanja z ZRSVN, ostali so že usklajeni. Dokler RGN niso sprejeti, se ukrepi iz programa PUN sicer upoštevajo kot priporočila oz. usmeritve za načrtovanje ribiškega upravljanja, ki v nekaterih ozirih že pred sprejetjem RGN v največji možni meri sledi ciljem PUN. Dodatno so se nekateri ukrepi iz PUN kljub naštetemu izvajali v sklopu projektov (npr. projekti LIFE – LIFE for

² V skladu s spremembo Zakon o divjadi in lovstvu

LASCA, LIFE-IP NATURA.SI, LIFE Stržen, LIFE Wetman, kohezijski projekt VIPava) ali preko obstoječega načina ribiškega upravljanja.

Nadaljnji varstveni ukrep je vključitev varstvenih ciljev v akte o podelitvi vodnih pravic. Tudi tukaj v PUN podrobnejše varstvene usmeritve niso določene, le-te določi ZRSVN v postopku priprave in izdaje naravovarstvenih smernic. V različnih fazah izvajanja je približno 76 % ukrepov, ostali še niso izvedeni.

V PUN so poleg omenjenih tipov varstvenih ukrepov prilagojene rabe rib navedeni še ukrep nadzora (pomotoma naveden, v tem poročilu vključen v poglavje o nadzoru) ter evidentiranje in raziskave drstišč. slednje so predvidene v sklopu različnih projektov in še niso bile izvedene. Evidentiranje drstišč se izvaja tekom rednega dela ZZRS v sodelovanju z izvajalci ribiškega upravljanja.



Slika 14: Izvajanje ukrepov PUN (2015 – 2020) znotraj sektorja ribištvo v obdobju 2015 - 2019.

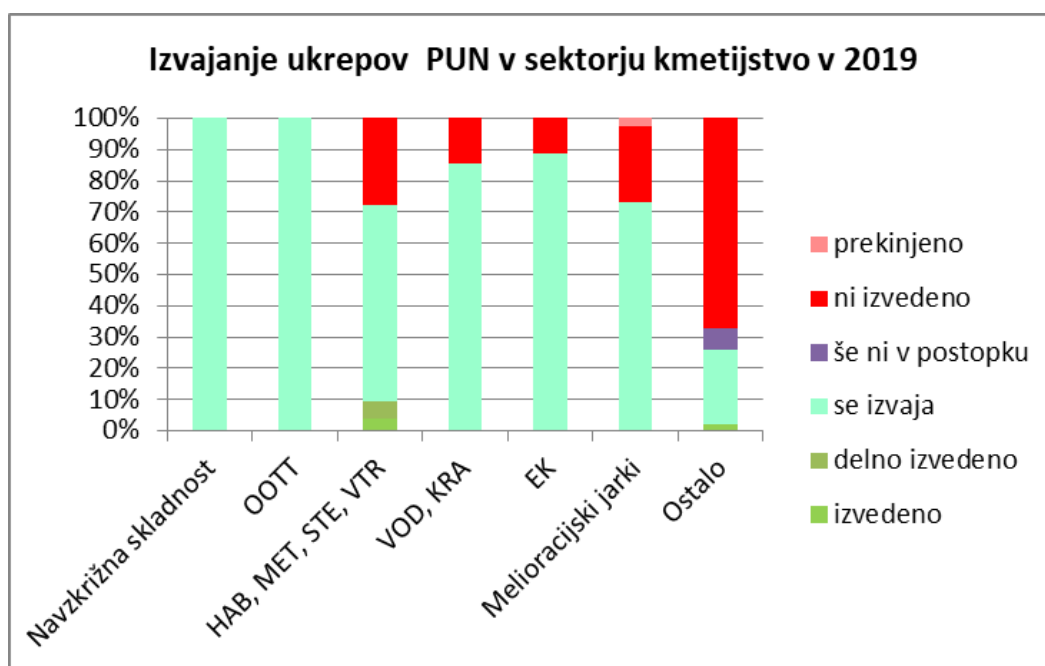
Pri izvajanju ukrepov PUN je treba izpostaviti povezovanje med sektorji za doseganje določenih ciljev. Ohranjanje prisotnosti vrste znotraj določenega območja Natura 2000 pogosto ni odvisno le od izvajanja ribiškega upravljanja, temveč je vezano tudi na ohranjanje ustreznega habitata vrste znotraj območja in povezljivosti habitata, kar je v pristojnosti večjega števila nosilcev urejanja prostora ter izvajalcev upravljanja z vodami.

3.5 Ukrepi prilagojene kmetijske prakse

Na kmetijskih površinah v območjih Natura 2000 slovenska zakonodaja ne pozna sektorskega načrtovanja, zato se ravnanja lastnikov v ustrezno kmetijsko prakso usmerja z več ukrepi kmetijske politike. Skupine finančnih instrumentov skupne kmetijske politike, preko katerih je možno doseganje naravovarstvenih ciljev, so predvsem zahteve navzkrižne skladnosti, ohranjanje okoljsko občutljivega trajnega

travinja (OOTT) in spodbude v okviru kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačil (KOPOP). Drugi ukrepi se nanašajo še na presoje sprejemljivosti melioracijskih jarkov in nekaj ostalih ukrepov. Izvajanje po navedenih skupinah ukrepov je prikazano na sliki 15.

Rabe kmetijskih površin se v skladu z veljavnimi predpisi urejajo na ravni EU z uredbami, ki določajo vzpostavitev pravil za neposredna plačila in z navzkrižno skladnostjo. Ukrep Skupne kmetijske politike, ki se v obdobju 2014 – 2020 izvaja v okviru I. stebra, je Zelena komponenta. Slednja obsega 3 tipe ukrepov, med katerimi je za ohranjanje biotske pestrosti najbolj pomembno ohranjanje okoljsko občutljivega trajnega travinja (OOTT). Gre za prepoved preoravanja vrstno bogatih travnišč s slabim stanjem ohranjenosti na območjih Natura 2000. Omenjena prepoved pa ne velja za ekološke kmete in male kmete. Na območjih Natura 2000 je to podrobni varstveni ukrep, ki po številu predstavlja 7 % vseh ukrepov znotraj prilagojene kmetijske prakse (121 vrstic v PUN od 1.724), vsi ukrepi imajo kot odgovornega nosilca naveden MKGP (ARSKTRP) in se izvajajo, z izjemo posameznih manjših kršitev. Za leto 2019 je OOTT zajemalo 21.784 ha kmetijskih zemljišč, kar predstavlja 14,3 % vseh kmetijskih površin, 19,6 % vseh kmetijskih površin v rabi in 29,1 % vsega trajnega travinja, vse znotraj območij Natura 2000.



Slika 15: Izvajanje po skupinah ukrepov prilagojene kmetijske prakse v letu 2019. OOTT = ohranjanje okoljsko občutljivega travinja; HAB, MET, STE, VTR = KOPOP ukrepi s ciljnim vrednostmi v PUN; VOD, KRA = KOPOP ukrepi brez ciljnih vrednosti v PUN; EK = ekološko kmetijstvo³.

³ HAB = KOPOP operacija Posebni travniščni habitati, MET = KOPOP operacija Traviščni habitati metuljev, VTR = KOPOP operacija Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, STE = KOPOP operacija Steljniki, EK = ukrep Ekološko kmetovanje, VOD = KOPOP operacija Vodni viri, KRA = KOPOP operacije Reja domačih živali na območju pojavljanja velikih zveri, Grbinasti travniki, Planinska paša, Ohranjanje mejic, Visokodebelni travniški sadovnjaki.

Izvajanje navzkrižne skladnosti (minimalne zahteve s področja varovanja okolja, zdravja živali in ljudi ter dobrega počutja živali, ki jih morajo upoštevati vsi kmetje, ki prejemajo plačila iz ukrepov SKP) obsega 12 % vseh ukrepov znotraj prilagojene kmetijske prakse (198 vrstic v PUN). Odgovorni nosilec za ta ukrep je MKGP (ARSKTRP), k doseganju varstvenih ciljev pa prispevata sektorska ukrepa dobri kmetijski pogoji in standard za krajinske značilnosti. Vsi ukrepi se izvajajo.

Za izvajanje nadstandardnih oblik kmetovanja, ki prispevajo k doseganju varstvenih ciljev, so kmetom na voljo dodatna kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila (KOPOP). To je še vedno najpomembnejši način usmerjanja kmetijske dejavnosti v trajnostne oblike kmetovanja in obsega 77 % vseh ukrepov znotraj prilagojene kmetijske prakse (1341 vrstic PUN). S prostovoljno odločitvijo se kmet za 5 let zaveže, da bo na vključenih površinah izpolnjeval obveze posameznih KOPOP operacij – izpolnjevanje obveznih oziroma dodatnih zahtev. V programu upravljanja so ukrepi prilagojene kmetijske rabe, ki zagotavljajo ustrezno stanje ohranjenosti vrst in habitatov ter so predmet vključitve v ustrezne KOPOP operacije, določeni za posamezna ali skupino območij Natura 2000 v prilogi 6.1 »Cilji in ukrepi« PUN. Območje izvajanja vsake od navedenih zahtev je celota ali del cone vrste oziroma habitatnega tipa.

Kjer je to potrebno, je za KOPOP operacijo določena ciljna vrednost v posebni prilogi 6.3 »Ciljne površine KOPOP«. Takih ukrepov v preglednici 6.1. je 60 % od vseh kmetijskih ukrepov (1028 vrstic v PUN 6.1) in se nanašajo na vse obvezne in dodatne zahteve operacij HAB, MET, VTR in STE, skupno pa se vežejo na 24.495 ha. Za analizo PUN je bilo pregledano, v kakšni meri so te ciljne vrednosti na posameznem območju Natura 2000 za vrsto ali habitatni tip dosežene glede na velikost cone, določene v prilogi 6.1 PUN. Ocene so bile podane na naslednji način: (i) 100 % ali več vpisanih površin – izvedeno; (ii) 50 % do 99 % – delno izvedeno; (iii) pod 50 % – se izvaja; (iv) 0 % – ni izvedeno.



Slika 16: Doseganje ciljnih vrednosti KOPOP operacij (PUN 6.3 »Ciljne površine KOPOP«) PUN 2015 – 2020 v letu 2019.

V 63 % so ciljne vrednosti vpisa v KOPOP ukrepe dosežene največ polovično, pri 28 % ukrepov vezanih na štiri ciljne KOPOP operacije pa vpisa v te ukrepe sploh ni bilo (slika 16). Pri slednjih gre večinoma za majhna območja. Več kot 50 % vpisanih površin v KOPOP operacije dosega samo 9 % ukrepov PUN, so pa znotraj območij naslednjih območij: Bloščica, Boletina, Cerkniško jezero, Črna dolina pri Grosuplju, Goričko, Kamniško-Savinjske Alpe, Kočevsko, Kras, Mišja dolina, Mura, Nanoščica, Rinža, Snežnik Pivka, Škocjanski zatok, Zelenci.

Za posamezno KOPOP operacijo, ki ima ciljne vrednosti določene v PUN prilogi 6.3, je bil narejen tudi pregled obsega kmetijskih površin z vpisanimi KOPOP operacijami. Skupne vrednosti (ciljne in dosežene z vpisi do konca leta 2019) za posamezno operacijo so predstavljene v preglednici 5. Analiza vključenosti kmetov v osnovne ciljne naravovarstvene operacije (HAB, MET, VTR, STE) je sicer pokazala na vsakoletno rast vpisa v te naravovarstvene operacije, a je vključenost na večini območij še vedno nizka glede na zastavljene cilje v PUN.

Preglednica 5: Doseganje vpisa v KOPOP ukrepe (v letu 2019) skladno s ciljnim vrednostmi določenimi v prilogi PUN 6.3 »Ciljne površine KOPOP«.

Operacija	Ciljna vrednost 2020	Stanje leta 2015	Stanje leta 2016	Stanje leta 2017	Stanje leta 2018	Stanje leta 2019	Leto 2019 - % dosežene ciljne vrednosti
HAB	19.819 ha	3.200 ha	3.641 ha	3.872 ha	4.625 ha	5.175 ha	26%
MET	1.448 ha	468 ha	582 ha	614 ha	610 ha	631 ha	44%
VTR	3.151 ha	1.063 ha	1.240 ha	1.297 ha	1.324 ha	1.406 ha	45%
STE	77 ha	14 ha	15 ha	15 ha	15 ha	15 ha	19%
SKUPAJ	24.495 ha	4.745 ha	5.478 ha	5.798 ha	6.574 ha	7.227 ha	30%

Za KOPOP operacije, za katere ciljna vrednost v PUN ni določena (KRA, VOD – takih je 12 % oz. 205 vrstic), je v primeru vpisa vsaj na delu območja podana ocena »se izvaja« in takih je 87,5 % ukrepov. Če vpisa ni, pa ocena »ni izvedeno« kar predstavlja 12,5 % teh ukrepov.

V okviru PUN se ukrep Ekološko kmetovanje pojavi 89-krat in predstavlja 5 % vseh ukrepov. Za ukrep ekološkega kmetijstva, za katerega ciljna vrednost v PUN ni določena, je v primeru vpisa vsaj na delu območja podana ocena »se izvaja« in takih je večina območij (89 % ukrepov). Če vpisa ni, pa ocena »ni izvedeno«, kar predstavlja 7 območij (11 % ukrepov).

Ukrep, ki sicer doprinese le 2 % vseh ukrepov, je pa zaradi večjega vpliva lahko zelo pomemben, je presoja sprejemljivosti vzdrževalnih del na hidromelioracijskih sistemih (predvsem prilagojeno čiščenje melioracijskih jarkov in kanalov). V tem postopku se določita tako obseg kot tudi potek del, ki ne poslabšata stanja Natura 2000 vrst in

habitatnih tipov. Presoja se izvede preko izdaje naravovarstvenega mnenja in kjer je bil postopek izveden, je bil izveden tudi ukrep iz PUN. Poleg presoje sprejemljivosti so tu zajeti vsi ukrepi PUN, ki se vežejo na hidromelioracijske sisteme. Izvedenih ukrepov je 27 od skupno 37, ostali niso izvedeni – slika 15.

Ostali ukrepi skupine Ostalo iz slike 15 predstavljajo le 46 vrstic, oziroma 3 % vseh ukrepov PUN kmetijskega sektorja. Ti ukrepi se nanašajo na povečanje kontrole izvajanja gnojilnih načrtov, sistemsko ureditev mejnih vrednosti za gnojilne načrte za plitvi kras, razvijanje rabe, ki preprečuje zaraščanje ter raziskave primerne kmetijske rabe za določen habitat, ukrep M16 sodelovanje in nedefinirane sektorske ukrepe. Od teh ukrepov se jih 24 % izvaja, 67 % ni izvedenih, nekaj ukrepov pa še ni v postopku.

Kljub izvajanju številnih aktivnosti za povečanje vpisa v ciljne operacije KOPOP, v katere vstopi kmet prostovoljno, ne dosegamo ciljnih vrednosti in jih do konca programskega obdobja tudi ne bomo. Razlogi za zadržek kmetov pri vpisu v te operacije so predvsem dodatno administrativno breme, strah pred kontrolami in sankcijami, nestimulativna plačila, nezadostno poznavanje vsebin oz. pomena operacij KOPOP in velikokrat v praksi težko združljive ekološke zahteve vrst s standardno kmetijsko prakso. Z namenom, da bi vpise v ciljne operacije KOPOP še povečali, so se v letu 2019 izvedle naslednje aktivnosti:

- Z namenom zmanjšanja administrativnih bremen, ki so eden izmed ključnih dejavnikov, zakaj se kmetje ne vključujejo v naravovarstvene operacije KOPOP s trajnim travinjem, je bila izvedena sprememba predpisa (Uredbe o ukrepih kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja RS 2014–2020) za zmanjšanje vodenja dodatnih evidenc za površine, ki niso predmet vpisa.
- V program dela Javne službe kmetijskega svetovanja za leto 2020 je bila dodana naloga spodbujanje k večjemu vpisu v ciljne Natura KOPOP operacije (HAB, MET, VTR in STE).

3.6 Ukrepi upravljanja voda

V PUN je za sektor upravljanje voda navedenih 3.212 varstvenih ukrepov, za izvajanje katerih so odgovorni sektorski nosilci, odgovorni za upravljanje voda (MOP, ARSO, MGRT Uprava za pomorstvo ter 2 upravljavca zavarovanih območij – KP Goričko in Kozjanski RP), za 91 ukrepov pa ni določenega odgovornega nosilca. Podrobni varstveni cilji, ki se izvajajo preko ukrepov upravljanja voda, se nanašajo predvsem na zagotavljanje prehodnosti vodotokov in zmanjšanje hidromorfoloških obremenitev (primeroma izboljšanje strukture dna in brežin vodotokov), kakor tudi na cilje, ki se dosegajo ob vzdrževanju vodotokov ali njihovi sanaciji (npr. vzdrževanje nasipov in

kanalov, ki omogoča preživetje Natura 2000 vrstam in ohranja strukturo in funkcijo obrežnih habitatnih tipov; prilagojeno čiščenje zarasti vodotokov in odstranjevanja naplavin).

Ukrepi na področju upravljanja voda so v programu upravljanja voda (v nadaljevanju: NUV) razdeljeni na področja varstva voda, urejanja voda in rabe voda in so usklajeni z varstvenimi cilji iz PUN. ZRSVN je v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) za NUV 2016 – 2021 za obe vodni območji (vodno območje Jadranskega morja in vodno območje Donave) posebej izdelal naravovarstvene smernice za načrtovanje in izvajanje posegov.

Na področju upravljanja voda se večinoma ne izvaja posebnih ciljnih aktivnosti za doseganje ciljev PUN, temveč se za načrte in programe del izvaja presoja sprejemljivosti načrtov upravljanja voda, programov del na vodotokih, kar vključuje podajanje naravovarstvenih smernic s strani ZRSVN (omenjeni cilji predstavljajo približno 91 % ciljev na področju upravljanja voda). Zato se ukrep vnašanja varstvenih ciljev v sektorske načrte v praktično vseh primerih izvaja ali je izveden. Za varovana območja Natura 2000, za katera sta pomembna vodni režim in kakovost voda, je to natančno določeno v okviru temeljnih ukrepov PU NUV. Sektorski ukrepi so določeni v manjšem številu primerov (približno 2 %).

Del podrobnih varstvenih ukrepov, ki se izvajajo preko ukrepov upravljanja voda, se nanaša na količine voda in druge pogoje, ki se jih uporabniku določa v okviru podelitve vodnih pravic (ti cilji predstavljajo približno 6 % ciljev na področju upravljanja voda). Tukaj je v skoraj vseh primerih opisan še podrobnejši varstveni cilj, ki se ga preko izdaje naravovarstvenih smernic in mnenj vključi v akte o podelitvi vodne pravice. Tudi ta postopek poteka, zato se v vseh primerih ukrep vnašanja varstvenih ciljev v sektorske načrte izvaja.

Na nekaj območjih Natura 2000 se ukrep nanaša na zahteve čiščenja komunalnih odpadnih vod, gre pa pretežno za podzemne habitate. Če je na območju začel teči ustrezen projekt, se ukrep izvaja ali je delno izveden. Do vključitve varstvenega cilja v Operativni program odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda pa v teh in ostalih primerih še ni prišlo, razen v dveh primerih, kjer je bil ukrep v celoti ali delno spremenjen in se deloma ali v celoti izvaja.

PUN določa še manjše število varstvenih ukrepov, ki se nanašajo na monitoring voda, sprejetje pravnih aktov, odkupe zemljišč... (skupaj predstavljajo manj kot 1 % ukrepov na področju upravljanja voda). Približno polovico teh ukrepov se izvaja ali je (delno) izvedenih, ostali še niso izvedeni (v postopku priprave, se še niso izvedli ali so spremenjeni).

3.7 Varstvo kulturne dediščine

Pomembni deli življenjskih prostorov vrst so pri nekaterih skupinah živalskih vrst v objektih varstva kulturne dediščine, zlasti cerkvah in gradovih. Ukrepi za doseganje ugodnega stanja ohranjenosti vrst, ki so vezane na taka območja, se vključujejo v postopek priprave načrta upravljanja območja kulturne dediščine ali konzervatorski načrt, kadar se tak načrt začne pripravljati. Tudi kadar pride do posega v objekt kulturne dediščine, se podrobni varstveni cilji vključujejo v izdajo dovoljenj. V PUN je za sektor varstvo kulturne dediščine skupno predvidenih 236 ukrepov. Pri vseh je kot odgovorni nosilec naveden Zavod za varstvo kulturne dediščine RS (ZVKD), edini varstveni ukrep pa je vključitev varstvenega cilja v načrte urejanja prostora in izvajanje posegov. V PUN podrobnejši ukrep ni določen, le-tega določi ZRSVN v postopku priprave in izdaje naravovarstvenih smernic in mnenja ter ZVKD s kulturno-varstvenimi pogoji. Izvedenih je 21 ukrepov (9 %), delno izvedenih je 24 ukrepov (10 %), izvaja se 13 ukrepov (6 %), 119 ukrepov (50 %) še ni v postopku, 59 ukrepov (25 %) pa ni izvedenih. Skupno 75 % ukrepov ni v postopku izvajanja ali ni izvedenih, ker posegi na objektih (še) niso bili načrtovani. Ob sprejetju PUN ti ukrepi niso bili določeni, ker bi se obvezno morali izvesti do konca leta 2020, temveč le za primer, če se obnova objekta začne. Neizvajanje torej ne pomeni nujno težav pri doseganju naravovarstvenih ciljev PUN, temveč je vezano predvsem na to ali se rekonstrukcija ali poseg na objektu izvaja ali ne. V kolikor se poseg ali rekonstrukcija izvaja, se praviloma izvajajo tudi posegi iz PUN.

3.8 Mehanizem prostorskega načrtovanja

Mehanizem prostorskega načrtovanja je pomemben za doseganje ciljev območij Natura 2000, saj so sprejeti prostorski akti temelj urejenega poseganja v prostor. Zlasti občinski akti zagotavljajo nepozidanost tistih površin, ki jih je ključno ohraniti takšne. Prav tako so postopki priprave in sprejetja prostorskih planov in izvedbenih aktov, tako na občinski kot na državni ravni, pomembni za doseganje ciljev območij Natura 2000 zaradi preverjanja možnega negativnega vpliva načrtovanih posegov na cilje območij Natura, njihovo celovitost in povezanost evropskega omrežja Natura. V teh postopkih se posege usmerja tako, da so negativni vplivi še nebitni in zato posegi sprejemljivi.

Skupno je v PUN 2.841 ukrepov za sektor »prostor«, odgovorni nosilci so načrtovalci in nosilci urejanja prostora, pri večini gre za varstveni ukrep vključitev varstvenih ciljev v načrte in v izvajanje, pri 3 ukrepih obnovitve na območju Vrbina pa je odgovorni nosilec izvajalec DPN HE Brežice. Ukrep se začne izvajati v primeru, da nosilec urejanja prostora začne postopek priprave novega prostorskega akta ali njegove spremembe. V rednih postopkih varstvene oz. sektorske ukrepe podrobneje določijo naravovarstvene smernice in mnenja. Ti postopki so se začeli oz. tudi zaključili v slabih 95 % vseh primerov. Podrobnejše varstvene usmeritve in morebitne sektorske ukrepe določi

ZRSVN v postopku priprave in izdaje naravovarstvenih smernic na prostorski akt oz. MOP v postopku CPVO (na podlagi mnenja ZRSVN). V 57 % primerov so nosilci urejanja prostora v obdobju med 2015 in 2019 tudi pričeli postopke spremembe občinskih prostorskih aktov in so bili akti sprejeti ter ukrepi iz PUN izvedeni.

V ostalih primerih (41 ukrepov) gre za proaktivno vključitev določenih ureditev v prostorske akte zaradi zahtev varstva narave. Pri teh so podrobnejše varstvene usmeritve povezane z rečno dinamiko - renaturirati/renaturirati mrtvice/zagotoviti prostor za naravno rečno dinamiko/prosto razlivanje voda/izboljšati kvaliteto vode (skupaj 35 ukrepov, večina je delno izvedenih preko projektov LIVEDRAVA in LIFE Amphicon ali pa v letu 2019 še niso v izvajanju, ker projekta Natura Mura in Kraka še nista bila potrjena) ter usmerjanjem turizma (6 ukrepov, od tega se 4 izvajajo, 2 pa nista izvedena).

Oba ukrepa obnovitve, kjer se določi okoljevarstveno soglasje za DPN HE Brežice, sta izvedena, saj je bilo izdano okoljevarstveno soglasje. Ukrep za ekocelice brez ukrepanja v velikosti 0,5 – 1 ha na 12 % površine gozda je delno izveden. V sklopu izvedbe HE Brežice je bilo na območje Vrbine pripeljanih 140 odmrlih in odmirajočih dreves, dolgoročno pa je cilj, da vsi gozdovi v Vrbini postanejo ekocelica.

3.9 Nadzor

PUN je ukrepe »nadzora« določil v primerih, ko je iz stanja v naravi izhajalo, da nastajajo nekatere nevarnosti za doseganje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov kljub zakonsko določenim prepovedim in režimom. Za take primere je predvideno okrepljeno izvajanje nadzora nad temi predpisi, tako inšpekcijskega kot neposrednega nadzora v naravi na zavarovanih območjih z vzpostavljeno službo upravljanja zavarovanega območja. Izvajalci so pristojne inšpekcijske službe in naravovarstveni nadzorniki na zavarovanih območjih. Ukrep je proaktivna vključitev nadzora za doseganje varstvenih ciljev v programe dela inšpekcije in upravljavcev zavarovanih območij.

V PUN je določenih 416 varstvenih ukrepov okrepljenega nadzora za doseganje varstvenih ciljev v programih dela inšpekcij. V letu 2019 je bil na podlagi poročil Inšpektorata za okolje in prostor in Inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo nadzor izveden za 1 % ukrepov, pri 42 % ukrepih je bil nadzor še v teku in za 57 % ukrepov nadzor še ni bil izveden.

V letu 2019 se je na podlagi poročil Inšpektorata za okolje in prostor (IOP) pri nadzoru zaznalo veliko kršitev nedovoljenega posega v naravo na območju Natura 2000, ekološko pomembnih območjih in naravnih vrednotah. V letu 2019 so inšpektorji izdali 37 inšpekcijskih odločb in prejeli 263 prijav s področja varstva narave. Opravili so 59

rednih, izrednih in kontrolnih pregledov, pregledov dokumentacije in zaslišanj. Vloženih je bilo 15 pritožb zoper upravne akte, izdane v inšpekcijskem postopku na podlagi ZON. Pri vseh primerih gre za pritožbe na odločbe v zvezi z nezakonitimi posegi v skladu z ZON. Na podlagi PUN so inšpektorji Inšpekcije za okolje in naravo (ION) izvedli nadzor na območjih Nature 2000 in obravnavali različne kršitve določil ZON.

ION (v okviru IRSOP) je v letu 2019 izvedla akcijo nadzora v okviru izvajanja ukrepov PUN za Kras, konkretno za habitat človeške ribice. Nadzor je bil izveden v štirih kompostarnah, eni bioplinarni, šestih perutninskih in dveh prašičjih farmah ter petih komunalnih čistilnih napravah. Inšpektorji so pri teh zavezancih ugotavljali, ali prihaja do čezmernih obremenitev okolja, kar ogroža habitat človeške ribice. Nadzor pomembnejših zavezancev na območju Krasa je pokazal, da je ravnanje z odpadnimi vodami dobro obvladano. Nadzor kompostarn in bioplinarne je pokazal, da skladnost zavezancev še ni zadovoljiva. Zlasti so bili zaskrbljujoči rezultati kontrolnih monitoringov, ki so v dveh primerih pokazali, da kompost oziroma digestat ne dosegata ustrezne kakovosti. Do konca novembra 2019 so inšpektorji izrekli 33 opozoril v skladu z ZIN, izdali tri inšpekcijske odločbe in uvedli dva prekrškovna postopka.

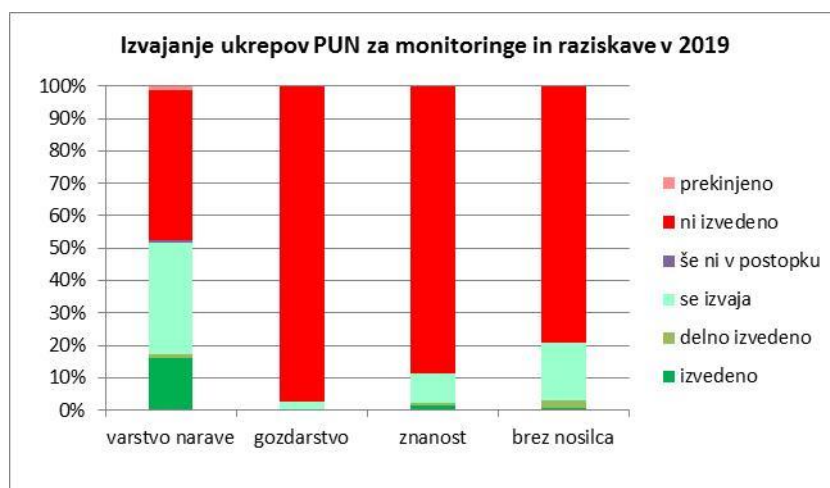
Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo (IRSKGLR) je v skladu s svojimi pristojnostmi izvajal nadzor predvsem v zvezi s preprečevanjem zaraščanja in degradacije kmetijskih zemljišč, nadzor dobre kmetijske prakse na zavarovanih in vodovarstvenih območjih z upoštevanjem kmetijsko okoljskih načel ter upravljanja z vodami. Izvajal se je tudi nadzor časovne omejitve uporabe tekočih organskih gnojil na kmetijskih zemljiščih na najožjih vodovarstvenih območjih in zavarovanih območjih. S strani gozdarske inšpekcije so se izvajali inšpekcijski postopki predvsem nad kršitvami določil predpisov, ki urejajo vožnjo v naravnem okolju, izvajanjem sanitarne sečnje, izvajanjem varstva pred požarom v naravnem okolju, nabiranjem samoniklih gliv in zavarovanih prostoživečih gliv ter preventivnimi ukrepi v zavarovanih območjih. Posredno so se aktivnosti IRSKGLR vključevale tudi v nadzor nad izvajanjem ukrepov iz PUN. Na območjih Natura 2000 je bilo zaznanih veliko kršitev predpisov Zakona o gozdovih, največ je bilo primerov kršitve gozda brez dovoljenja ZGS, posegov v gozd brez soglasja ZGS, nepravilno ravnanje v skladu s predpisi o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, pravilu in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov ter gradnja, vzdrževanje in uporaba gozdnih prometnic v nasprotju s predpisi. Kršitev predpisov Zakona o kmetijskih zemljiščih se nanašajo predvsem na zaraščanje in neobdelanost kmetijskih zemljišč, erozije in poslabšanje strukture tal, nasipavanje kmetijskih zemljišč ter odpadkov na kmetijskih zemljiščih.

Zaradi nezadostne kadrovske zasedbe inšpekcij in ostalih organov nadzora je nadzor nad izvajanjem ukrepov iz PUN omejen in ne omogoča zadostnega obsega izvajanja nadzora na področju varstva narave. Kljub temu pa pristojni inšpekciji in naravovarstveni nadzorniki poskušajo s spremljanjem stanja v naravi, s sistematičnimi

in vnaprej načrtovanimi akcijami, organizirano nadzirati to področje. Za doseganje zastavljenih ukrepov, ki so navedeni v PUN za sektor nadzor, je v nadaljevanju treba okrepiti število inšpektorjev in naravovarstvenih nadzornikov na terenu, ki bodo zadolženi za nadzor nad izvajanjem ukrepov z naravovarstvenimi vsebinami. V vseh zavarovanih območjih se izvaja naravovarstveni nadzor in je vzpostavljeno redno spremljanje stanja. V prihodnje je treba okrepiti naravovarstveni nadzor tudi izven zavarovanih območij, kjer naravovarstveni nadzor še ni vzpostavljen in je nujno potreben za celovit nadzor nad izvajanjem ukrepov iz PUN.

3.10 Monitoringi in raziskave

PUN določa tudi tip varstvenega ukrepa monitoringi in raziskave (1.426), ki združuje ukrepe, vezane na različne sektorje. Ukrepov, ki se nanašajo na kartiranja, popisovanja, monitoringe, raziskave itd. in so navedeni tudi v Prilogi PUN 6.5 ter je zanje kot sektor navedeno **varstvo narave**, je v PUN skupno 1.137. Od teh je 17 % izvedenih ali delno izvedenih, tretjina se jih izvaja (34 %), nekaj jih še ni v postopku (1 %), slaba polovica ukrepov pa ni izvedenih (46 %). Izvajanje samih aktivnosti popisov, kartiranj, monitoringov ipd. poteka preko javnih razpisov z nekaj izjemami (npr. ribe, monitoringi v obalnih zavarovanih območjih), pri čemer nosilci aktivnosti zagotavljajo sredstva in vodijo javne razpise. Ker je bilo do sedaj razpoložljivih sredstev manj od potrebnih, velik del aktivnosti še ni izveden. Po drugi strani pa se dodatno izvajajo aktivnosti monitoringa netopirjev, ki v PUN preglednici 6.1 niso navedene.



Slika 17: Izvajanje ukrepov PUN (2015-20) za monitoringe in raziskave po posameznih sektorjih v letu 2019.

V monitoring in raziskave je vključenih še nekaj ukrepov sektorja **gozdarstvo** (38). Tukaj gre predvsem za projekte, preko katerih bi se raziskale možnosti za omejitev invazivnih tujerodnih vrst v gozdovih oz. bi potekale raziskave na temo možnosti upravljanja različnih gozdnih habitatnih tipov. Večina ukrepov še ni izvedenih (97 %), le eden od 38 ukrepov se izvaja.

Aktivnosti, ki so manj neposredno povezane z varstvom narave in spadajo pod sektor **znanost** je 125. Od tega so 3 ukrepi izvedeni (kartiranje HT morski grebeni izvedeno s strani NIB) ali delno izvedeni (2 %), 9 % ukrepov se izvaja (evidentiranje izhodiščnega stanja za izbrane vrste rastlin in hribskega urha v okviru projekta LIFE-IP NATURA.SI v 2019, raziskava primorske podusti v projektu LIFE for LASCA ter izvajanje državnega monitoringa za ribe in piškurje), 89 % ukrepov pa ni izvedenih.

Za boljši prenos znanja v uporabo so v PUN pri sektorju znanost navedene aktivnosti bazičnih in aplikativnih znanosti, ki se izvajajo in financirajo prednostno, ker so nujno potrebne za izboljšanje poznavanja ekologije Natura vrst ter habitatnih tipov. To so raziskave za izboljšanje poznavanja stanja struktur in lastnosti habitatov in habitatnih tipov, ekologije rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov vrst, populacijskih parametrov, določitve ogroženosti in ključnih virov ogrožanja vrst, habitatov in habitatnih tipov, pa tudi ekosistemskih storitev. Pričakovane posledice so med drugim razvijanje tehnologij (npr. rabe naravnih virov), ki še bolj ohranjajo biotsko raznovrstnost in s tem omogočajo enako oz. uspešnejšo rabo naravnih virov v prihodnjih desetletjih.

V prilogi 6.5 »Monitoring in raziskave« (ta priloga je enaka delu priloge 6.1 PUN za sektor znanost) so v stolpcu »Varstveni ukrep« navedene teme raziskav, ki so potrebne za uspešnejše doseganje varstvenih ciljev ali boljše izvajanje ukrepov in upravljanje območij Natura 2000. Ta priloga se skladno z veljavno resorno zakonodajo upošteva pri razporejanju sredstev za raziskovalne programe, raziskovalne projekte, ciljne raziskovalne projekte, aplikativne raziskave ali druge ustrezne razpise in programe. V poglavju 5.2 PUN Raziskovanje ali razvoj tehnologij je določeno, da je za aktivnosti, ki so pripisane sektorju znanost, te vsebine »v odnosu do tega vira financiranja razumeti kot predlog raziskovalnim organizacijam, katere vsebine uporabniki potrebujejo«. Odgovornega nosilca PUN torej vnaprej ne določa, ker se potencialni prijavitelji (raziskovalne organizacije) na vire financiranja, ki so kot možni viri financiranja navedeni v PUN, prijavljajo samoiniciativno.

Osnovni finančni vir za financiranje je Okvirni EU program za raziskave in inovacije (Obzorje 2020). Gre za centraliziran mehanizem, biotska raznovrstnost pa je izrecno opredeljena in ima možnost financiranja iz dveh družbenih izzivov (družbeni izziv 2 in 5). Na ta finančni vir prijavitelji raziskovalne projekte prijavljajo neposredno Evropski komisiji, na razpisne teme, ki so objavljene skladno z delovnim programom. Do sedaj je bilo uspešnih prijav vsebin iz PUN na ta finančni vir izjemno malo.

V tem programskem obdobju je bil na temo območij Natura 2000 izveden en ciljni raziskovalni program (Zasnova monitoringa stanja ohranjenosti manjšinskih Natura 2000 gozdnih habitatnih tipov v Sloveniji; 2014 – 2017). V nadaljevanju je nujno narediti korak naprej in vzpostaviti povezavo med varstvom narave in raziskovalnimi

institucijami, da bodo le-te v prijavah na vire financiranja predvsem prijavljale te ukrepe, ki se potem tudi lahko pričnejo izvajati.

V PUN je nato še 126 ukrepov v okviru monitoringov in raziskav, za katere **sektor ni določen**. Ti ukrepi so predvideni za financiranje preko prijave projekta na določen vir financiranja oz. razpis in v primeru pridobitve z njegovo izvedbo, zato se v času sprejemanja PUN nosilca ni dalo določiti. Podatke o izvajanju teh ukrepov je bilo mogoče pridobiti samo delno. Izvedeni ali delno izvedeni so 3 ukrepi preko kartiranja, državnega monitoringa in projekta KRAS.RE.VITA (3 %), 17 % ukrepov se izvaja v okviru projektov LIFE Kočevsko, LIFE for LASCA in LIFE-IP NATURA.SI ter državnega monitoringa, preostalih 80 % ukrepov pa ni izvedenih.

3.11 Ostali ukrepi

V tem poglavju so obravnavani ukrepi v okviru sektorjev, ki niso zajeti v prejšnjih poglavjih tega poročila in imajo znanega nosilca, ter ukrepi, kjer sektor ni določen. Ukrepov sektorjev, ki niso zajeti v prejšnja poglavja, je malo (pod pol promila vseh ukrepov), nanašajo pa se na vzdrževanje infrastrukture, rabo mineralnih surovin in naloge občinskih javnih služb.

Za sektor **»infrastruktura«** je predvidenih 5 ukrepov, kot odgovorni nosilec je določen upravljavec omrežja, noben od ukrepov pa ni izveden. 4 ukrepi se nanašajo na izboljšanje habitata vrste bela štoklja na 4 območjih, kjer je predvidena izolacija električnih žic v okolici gnezd, 1 ukrep pa je predviden za obnovo habitata vrste žerjav z izvedbo ukrepa markiranja ozemljitvenega vodnika daljnovoda.

V PUN je 10 ukrepov v okviru sektorja **»raba mineralnih surovin«**, za katere je določen odgovorni nosilec Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), varstveni ukrep pa je vključiti varstveni cilj v koncesijo za izkoriščanje mineralnih surovin. 1 ukrep je izveden (kamnolom lehnjaka na območju Karavanke je zaprt, ni več izkoriščanja), 4 ukrepi se izvajajo (usklajevanje pri vzpostavitvi ustreznega upravljanja v peskokopu in določitev naravovarstvenih smernic), preostalih 5 ukrepov ni izvedenih (na območju Boreci ni posegov na območju opuščanih jam in se zato tudi ne izvaja sanacija, za novi pridobivalni prostor pa so podane NS in usmeritve).

V PUN je navedenih še 57 ukrepov za sektor **»občinske javne službe«**, kjer so odgovorni nosilci občine, varstveni ukrepi pa se nanašajo na obnovitev, odstranjevanje črnih odlagališč in smeti, ureditev kanalizacije in čiščenja komunalnih vod, usmerjanje obiska in urejanje infrastrukture za obiskovalce ter vzdrževanje glavatih vrb. 5 ukrepov je delno izvedenih, 36 ukrepov se izvaja v okviru različnih projektov, 5 ukrepov še ni v postopku, 10 ukrepov ni izvedenih, za 1 ukrep pa izvajanje ni potrebno.

4) ZAKLJUČKI

Zaključki se delijo v dva sklopa. Prvega tvorijo zaključki glede priprave poročil o izvajanju PUN, drugega pa preliminarni zaključki o stopnji izvedenosti ukrepov in o doseganju ciljev do leta 2020.

4.1 Zaključki glede priprave poročil o izvajanju PUN

PUN je bil pripravljen in sprejet predvsem z namenom določiti cilje, varstvene ukrepe, nosilce izvajanja in možne vire financiranja ukrepov. Struktura ukrepov PUN zato ni takšna, da bi hkrati omogočala pregled izvajanja ukrepov brez obsežnega dodatnega dela nosilcev izvajanja ukrepov.

Pregled izvajanja ukrepov je dvostopenjski. Najprej gre za podroben pregled nalaganja ukrepov drugim nosilcem in izvajalcem skozi razne administrativne akte in dokumente (npr. naravovarstvene smernice in nato GGN, akte o podelitvi vodne pravice), iz katerih mora biti razvidno, kateri ukrepi oz. usmeritve se nanašajo tudi na izvajanje posameznega ukrepa oz. usmeritve PUN. Druga stopnja doseganja ukrepov PUN pomeni pregled izvedenosti teh z akti naloženih ukrepov na terenu samem.

Že pregled izvajanja ukrepov na prvi stopnji zahteva določen obseg dela. V letu 2020 je večina odgovornih nosilcev (ZRSVN, ZGS, DRSV, ZZRS) poročala o izvajanju ukrepov za leto 2019 podobno kot preteklo leto (z nekaterimi dopolnitvami), saj pri njih izvajanja dela in spremljanja podatkov ni mogoče spremeniti brez večjih sistemskih sprememb. Upravljavci zavarovanih območij (teh je skupaj 10) so imeli že ob pripravi in sprejemanju programov dela za leto 2019 predviden obseg dela za to vsebino in opredeljeno izvedbo PUN ukrepov kot eno izmed prioritet. Ravno tako je bilo v poročilih o njihovem delu vključeno podrobno poročanje o izvajanju ukrepov PUN na prvi stopnji, prejeli so v pregled in dopolnitev pred izpolnjene preglednice. V primerjavi z lanskim letom je bil zaznan napredek pri poročanju s strani IRSOP in IRSKGLR, in sicer na podlagi dobrega sodelovanja in izkušenj iz preteklega leta.

Pregled izvajanja z akti naloženih ukrepov oz. usmeritev na terenu samem (prenos vsebine iz smernic na teren) zahteva večji obseg dela pri veliki večini nosilcev, hkrati z informacijsko-tehnološko nadgradnjo podatkovnih zbirk. Slednje se je pri določenih nosilcih že pričelo izvajati (npr. ZGS). Sistemsko pa se bo zadevo uredilo ob pripravi novega PUN 2021 - 2027 preko projekta LIFE-IP NATURA.SI. V nadaljevanju bodo pri ključnih nosilcih nadgrajene omenjene podatkovne baze, ki bodo omogočale izpise zelenih podatkov o izvajanju PUN. Hkrati pa se je na omenjenem projektu zaposlil dodaten kader, ki izvaja analize delnih poročil ter bo podal predloge morebitnih sprememb in izboljšav ukrepov v novem PUN.

4.2 Preliminarni zaključki glede izvajanja ukrepov PUN

Na osnovi zbranih podatkov o izvajanju ukrepov so bili pripravljene preliminarni zaključki o verjetnosti izvedbe zastavljenih ukrepov do izteka PUN leta 2020.

Verjetnost, da bo izvedenih med 90 in 100 % zastavljenih ukrepov oz. usmeritev iz PUN, obstaja na področjih:

- gozdarstvo;
- lovstvo;
- ribištvo;
- prostorsko načrtovanje;
- varstvo narave – upravljanje zavarovanih območij, koncesija in zakonodajne spremembe, zavarovanje.

Verjetnost, da bo izvajanje v teku med 90 in 100 % zastavljenih ukrepov, ne bodo pa v celoti izvedeni, obstaja za ukrepe oz. usmeritve na področjih:

- kmetijstvo – OOTT, navzkrižna skladnost;
- upravljanje voda;
- varstvo narave – komunikacijske aktivnosti.

Verjetnost, da bo izvedenih ali v izvajanju manj kot 90 % zastavljenih ukrepov, obstaja za ukrepe oz. usmeritve na področjih:

- kmetijstvo – KOPOP operacije, melioracijski jarki in ostalo;
- varstvo narave – pogodbeno varstvo, skrbništvo, odkupi, obnovitev in ostalo;
- nadzor;
- monitoringi in raziskave;
- kategorija »drugo«.

Na področju gozdarstva priprava gozdnogospodarskih načrtov, ki so neposredno potrebni za varstvo območij Natura 2000, poteka skladno z zastavljeno časovnico njihovega sprejemanja. Od ostalih še neizvedenih ukrepov je do konca leta 2020 za pričakovati izdajo spremembe pravilnika o varstvu gozdov in spremembe uredbe o gozdnih rezervatih in gozdovih s posebnim namenom, ki je že v postopku usklajevanja. Pri bolj učinkovitem prehodu iz faze načrtovanja v fazo ukrepanja so ključna sredstva za demonstracijo in razvoj ukrepov, sredstva programa LIFE in tudi sredstva kohezijskih projektov v okviru prednostne naložbe za projekte Natura 2000. V prihodnosti je treba preveriti možnost sofinanciranja ukrepov Nature 2000 v evropskih projektih, ki naslavljajo gozdove Nature 2000 (sinergija sredstev npr. z LIFE programa), iz namenskih skladov, s čimer bi se učinek ukrepov močno povečal. Prav tako je treba rešiti vprašanje kartiranja manjšinskih gozdnih habitatnih tipov, ki zaradi svoje razpršenosti, majhnosti ali linijske prostorske razporeditve izpadejo iz sistema opisa stanja gozdov.

Na področju upravljanja z divjadjo (lovstva) so vsi ukrepi v izvajanju, novi desetletni načrti upravljanja z divjadjo, t. i. dolgoročni načrti lovsko upravljavskih območij, pa bodo v postopku v letu 2020. Zato je za pričakovati, da bo do konca leta 2020 na področju lovstva izvedenih med 90 in 100 % zastavljenih ukrepov.

Na področju ribištva so vsi RGN v zadnji fazi postopka priprave (usklajevanje) in pričakovati je, da bodo sprejeti pred koncem 2020. Tudi za preostanek RGN se pričakuje sprejetje pred koncem 2020. Prav tako se do takrat pričakuje zaključek vključitve v akte o podelitvi vodne pravice. Zato se pričakuje izvedba ukrepov ribištva v zastavljenem obsegu.

Na področju prostorskega načrtovanja so v obdobju 2015-2019 nosilci urejanja prostora izvajali postopke spremembe občinskih aktov kar v 57% vseh občinskih aktov in postopek vključevanja ciljev in ukrepov je bil izveden v teh primerih.

Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša ukrepe upravljanja zavarovanih območij in koncesije je izvedenih preko 75 % zastavljenih ukrepov, skupaj 92 % pa jih je v raznih fazah izvajanja. Za zakonodajne spremembe in zavarovanje je izvedenih preko 65 % zastavljenih ukrepov, skupaj 88 % pa jih je v izvajanju. Zato je za pričakovati, da bo do konca leta 2020 na tem področju izvedenih med 90 in 100 % zastavljenih ukrepov.

Na področju kmetijstva je pri izvajanju ukrepov opazen napredek v primerjavi z izvajanjem ukrepov iz prejšnjega Programa upravljanja območij Natura 2000 (v prejšnji finančni perspektivi). S strani EU določeni obvezni ukrepi navzkrižne skladnosti in OOTT so takšne narave, da se izvajajo in je za pričakovati, da bodo v izvedbi ostali do 2020, s čimer bodo torej takrat izvedeni. Ukrepi OOTT se izvajajo 100 % na 20.000 ha.

Na področju upravljanja z vodami se postopki aktov o podelitvi vodne pravice, v katere se preko izdaje naravovarstvenih smernic in mnenj vključuje cilje PUN, izvajajo. Gre za postopek, ki na številnih večjih območjih Natura 2000 poteka stalno, ker se podeljuje nove vodne pravice. Izvajanje vzdrževanja vodotokov ali njihova sanacija prav tako potekata, preko izdaje naravovarstvenih mnenj se vanje vključuje cilje PUN. Zato je za pričakovati, da bo do konca leta 2020 na tem področju v izvajanju med 90 in 100% zastavljenih ukrepov.

Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša na skupine ukrepov komunikacijske aktivnosti, je v prvih štirih letih v raznih fazah izvajanja 68 % zastavljenih ukrepov. V prihodnjem letu se na področju komunikacije pričakuje intenziviranje izvajanja teh ukrepov, predvsem skozi projekt LIFE-IP NATURA.SI. Pri ukrepih komunikacije je treba poudariti specifično – veliko komunikacijskih ukrepov je treba redno izvajati, za dosego cilja jih ni mogoče le nekajkrat izvesti.

Ukrepi PUN, vezani na izvajanje KOPOP operacij, so izvedeni v 72 % in je opazen napredek od leta 2017, ko so bili izvedeni le 50 % (2018 – 69 %). Žal pa je doseganje ciljnih hektarskih vrednosti vstopanja v te operacije le na 30 % zastavljene vrednosti (v letu 2017 24 %, v letu 2018 27 %), se pa stanje iz leto v leto postopno izboljšuje. Vstopanje v operacije je omogočeno vsako leto in tudi poteka. Z namenom, da bi se vpisi v ciljne operacije KOPOP še povečali, so se v letu 2019 izvedle aktivnosti zmanjšanja administrativnih bremen in okrepitev ciljnega kmetijskega svetovanja za Natura KOPOP operacije.

Na delu področja varstvo narave, ki se nanaša na skupino ukrepov pogodbeno varstvo, skrbništvo in odkupi ter obnovitev in ostalo, so se ukrepi izvajali v večjem obsegu kot kadarkoli doslej. V veliki meri je izvajanje vezano na izvajanje projektov, financiranih iz ESRR, LIFE in donorskih sredstev ter predstavlja zelo zahtevno nalogo. Večina projektov se je šele pričela izvajati, zato je v obdobju do konca 2020 za pričakovati velik porast izvedbe teh ukrepov, vseeno pa ne takšnega, da bi dosegli izvajanje 90 % teh ukrepov v PUN, kar se bo ravno tako poznalo pri slabšem doseganju ciljev. Pri izvajanju ukrepov PUN, ki vključujejo obnovo habitatov, se takih ciljev, kljub temu, da se ukrep izvaja, ne da doseči v kratkem času trajanja projekta. Zato je tudi v skladu z zagotavljanjem trajnosti rezultatov projekta treba čim bolj sistemsko zagotoviti izvajanje določenih projektnih aktivnosti na terenu tudi po koncu trajanja projekta.

Na področju nadzora je glede na znane podatke in ob izvzetju ukrepov, ki ne sodijo med ukrepe nadzora, v izvajanju 43 % ukrepov, kar je bistveno več kot leto prej (20 %) ukrepov. Izvajanje ukrepov PUN znotraj sektorja nadzor je za ustrezno doseganje ciljev PUN sicer potrebno še okrepiti.

Na področju monitoringa in raziskav več kot polovica aktivnosti še ni izvedenih (44 % ukrepov je izvedenih ali v izvajanju). Izvedba je vezana na razpoložljiva sredstva in brez bistvenega povečanja sredstev ni za pričakovati, da bo v raznih fazah izvajanja več kot 90 % vseh zastavljenih aktivnosti. Monitoringi in raziskave so z informacijami, ki jih prinašajo, pomembni za bolj učinkovito upravljanje območij Natura 2000. Izvajanje tega segmenta v PUN je pomembno in mora biti nadgrajeno. Nadgradnja monitoringa je predvidena prek projekta LIFE-IP NATURA.SI.

Znotraj kategorije »drugo«, kjer so vnaprej določeni nosilci izvajanja ukrepov (skupaj je teh ukrepov 71), še ni izvedenih 35 % ukrepov. Ob enaki dinamiki izvajanja se ne pričakuje začetka izvajanja več kot 90 % vseh ukrepov.

V prvem poročilu o izvajanju ukrepov PUN za obdobje 2015-17 je bilo navedeno, da bo do konca programskega obdobja izvedenih ali v izvajanju okvirno tri četrtine vseh ukrepov oz. usmeritev PUN. Ta delež je bil dosežen že v letu 2018, ko je bilo v izvajanju ali izvedenih že 76 % ukrepov iz PUN, **v letu 2019 pa je takšnih celo 81 % ukrepov.** Torej lahko predvidevamo, da bo do konca programskega obdobja več kot 85 % vseh

ukrepov oz. usmeritev PUN izvedenih ali v določenih fazah izvajanja, kar predstavlja v primerjavi z izvajanjem preteklega programa pomembno izboljšanje.

Na več kot polovici področij je za pričakovati izvajanje skoraj vseh zastavljenih ukrepov. Za doseganje dovolj obsežnega izvajanja ukrepov na področjih monitoring in raziskave, nadzor, kmetijstvo in delno tudi varstva narave pa so potrebne bodisi večje sistemske spremembe oziroma zagotovljeni viri financiranja, ki bodo omogočili boljše izvajanje Programa upravljanja območij Natura 2000 (2015 – 2020).

Pri pripravi novega Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2021 –2027 bodo upoštevane izkušnje iz izvajanja dosedanjega programa, ki so nujno potrebne za boljše doseganje ciljev Natura 2000. V nadaljevanju je nujno treba nadgraditi obstoječi sistem PUN, ki bo okrepil načrtovanje, izvajanje in spremljanje izvedbe konkretnih ukrepov na terenu samem.